

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra systematické teologie

Michal Cvingráf

**Christologie, pneumatologie, mariologie,
eklesiologie a angelologie v kázáních
Jana Valeriána Jirsíka**

Diplomová práce

Vedoucí práce: prof. Ctirad V. Pospíšil, Th.D.

Obor: Katolická teologie

Zaměření: Dogmatika

OLOMOUC 2013

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené informační zdroje.

V Olomouci dne 8. dubna 2013

Děkuji panu prof. Ctiradu Václavu Pospíšilovi, Th.D. za odborné vedení práce a poskytnutí cenných rad a podnětů, především při volbě pramenů a uspořádání práce.

Také děkuji panu Mgr. Zdeňku Drškovi za cenné rady při vysvětlení významu staročeských slov použitých v Jirsíkových kázáních a při překladu titulu práce a anotace do angličtiny.

Obsah

Úvod	6
1 Doba, život a dílo biskupa Jana Valeriána Jirsíka	9
1.1 Společenská situace v Čechách a rakouské monarchii v 19. století	9
1.2 Život a služba biskupa Jirsíka	11
1.2.1 Mládí a kněžská služba	11
1.2.2 Na biskupském stolci	14
1.2.3 Pramen síly v Jirsíkově službě	15
1.3 Struktura Jirsíkových kázání a Populární dogmatiky	17
1.3.1 Jirsíkova kázání	17
1.3.2 Populární dogmatika	18
2 Christologie	20
2.1 Christologické tituly	20
2.1.1 Pán a král	20
2.1.2 Boží Syn	21
2.1.3 Kristus – Mesiáš	22
2.1.4 Ostatní užívané tituly	22
2.1.5 Nejsvětější jméno Ježíš	24
2.2 Vtělení Božího Syna	25
2.2.1 Vtělení jako Boží oslavení	26
2.2.2 Vtělení jako projev Boží moudrosti	27
2.2.3 Vtělení jako projev Boží lásky	27
2.2.4 Vtělení jako projev Boží spravedlnosti	28
2.2.5 Vtělení jako oslavení lidí	28
2.3 Utrpení a smrt Ježíše Krista	30
2.3.1 Kristova smrtelná úzkost v Getsemane	30
2.3.2 Kristova slova na kříži	31
2.3.3 Kristova vykupitelská smrt	34
2.4 Kristův druhý příchod	35
2.5 Tajemství eucharistie a mše svaté	36
2.5.1 Kristova oběť ve mši svaté	37
2.5.2 Starozákonní předobrazy mše svaté	38
2.5.3 Ustanovení mše svaté a Nejsvětější svátosti oltářní	40

2.5.4	Kristova přítomnost v eucharistii	42
2.5.5	Účinky svatého přijímání	43
2.6	Shrnutí Jirsíkovy christologie	45
3	Pneumatologie	46
3.1	Bůh a třetí Božská osoba.....	46
3.2	Duch svatý ve svátosti křtu	47
3.3	Shrnutí Jirsíkovy pneumatologie	47
4	Mariologie	48
4.1	Neposkvrněné početí Panny Marie	48
4.2	Mariino panenství	50
4.3	Matka Boží.....	51
4.4	Bolesti Panny Marie.....	52
4.5	Mariino nanebevzetí.....	52
4.6	Maria přímluvkyně.....	53
4.7	Shrnutí Jirsíkovy mariologie.....	54
5	Eklesiologie	55
5.1	Poslání laiků v církvi	55
5.2	Kněžský, učitelský a královský úkol laiků	56
5.3	Shrnutí Jirsíkových myšlenek o poslání laiků	57
6	Angelologie.....	58
6.1	Existence andělů	58
6.2	Hierarchie andělského světa	59
6.3	Působení andělů	60
6.4	Shrnutí Jirsíkovy angelologie	63
Závěr		64
Anotace		67
Resumé		68
Summary		69
Bibliografie.....		70
Seznam zkratek		72
Zkratky pramenů.....		72
Ostatní zkratky.....		72
Seznam příloh		73
Přílohy		74
Příl. 1: Portrét Jana Valeriána Jirsíka		74

Úvod

V současné době najdeme na pultech křesťanských knihkupectví mnoho titulů od různých, většinou zahraničních autorů zabývajících se homiletikou a zamyšleními nad liturgickými texty. Dělí se podle ročních liturgických cyklů a podle liturgických dob církevního roku. Podobné materiály se hojně vyskytují i na internetu. Všechny tyto texty mají sloužit k osobní rozjímavé modlitbě a jako pomůcka pro kazatele. A za tímto účelem jsou často vyhledávány a kupovány kněžími, jáhny a bohoslovci. Já sám jich také několik vlastním. Myslím si však, že ve farních, ale i jiných knihovnách leží skryté a neobjevené perly. Jsou to sesbírané a knižně vydané homilie našich českých kněží. Troufám si říci, že jednou takovou perlou je soubor třech svazků kázání Jana Valeriána Jirsíka s názvem *Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné*. Tuto perlu mi pomohl objevit profesor Ctirad Václav Pospíšil na hodinách dogmatické teologie, když se několikrát zmínil o českobudějovickém biskupu a teologovi Jirsíkovi. Po nějaké době přišel s nabídkou, jestli by někdo nechtěl zpracovat jeho kázání jako diplomovou práci. Tato nabídka mne zaujala. Na stránkách České národní knihovny jsem si našel Jirsíkova kázání a hned po prvním přečtení mne oslovila pro svou srozumitelnost, logickou strukturu, ale i teologickou podloženost. A protože jsem nechtěl psát práci, jen aby to byla diplomka pro diplomku, ale měla nějaký smysl, nabídku profesora Pospíšila jsem přijal. Téma vytyčil pan profesor: christologie, pneumatologie, trinitologie, mariologie a případně další zajímavá témata. Tak začalo téměř rok a půl dlouhé dobrodružství se čtením, analýzou a děláním výpisků a poznámek z Jirsíkových kázání, ale skrze ně i poznávání autorovy osobnosti.

Jako pramen nám posloužily tři díly *Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné* vydané roku 1856. Pro potřeby práce jsme nejvíce využili třetí díl obsahující kázání ze svátků a slavností církevního roku. Ve většině ostatních kázání se Jirsík zabývá morálními tématy. V celé práci budeme vybraná témata srovnávat s příslušnými pasážemi z Jirsíkovy *Populární dogmatiky*. Pokud o některém tématu autor v *Dogmatice* nehovoří, použijeme pro srovnání jinou literaturu. Pro zjednodušení využíváme v poznámkách pod čarou z celého názvu sbírky homilií pouze první slovo *Kázání* doplněné arabskou číslicí 1–3 pro rozlišení, o který svazek se jedná. V případě *Populární dogmatiky*

jsme zvolili zkratku *Dogmatika*. Přímé citace z kázání i *Populární dogmatiky* uvádíme v originále, bez převádění do současné češtiny. Biblické citace a zkratky biblických knih jsou převzaty z *Českého ekumenického překladu Bible*, pokud není uvedeno jinak v poznámce pod čarou.

Práci jsme nazvali *Christologie, pneumatologie, mariologie, eklesiologie a angelologie v kázáních Jana Valeriána Jirsíka*. Analyzovaná témata nejsou nutně důležitá jen svou originalitou, ale také proto, že sám Jirsík je považoval za důležitá, když o nich kázal. K původně zvoleným tématům christologie, pneumatologie, trinitologie a mariologie jsme během psaní přidali dvě kapitoly věnující se eklesiologii a angelologii. Naproti tomu jsme museli vypustit kapitolu o trinitologii, protože se v kázáních pro toto téma nenašly dostatečné podklady. Celou práci jsme rozdělili celkem do šesti kapitol.

V první z nich se budeme stručně zabývat dobou, životem a dílem Jana Valeriána Jirsíka. Informace o Jirsíkově životě budeme převážně čerpat z knihy *Jan Valerian Jirsík biskup českobudějovický* od profesora Jaroslava Kadlece. K nastínění společenské situace v českých zemích v 19. století nám poslouží *České církevní dějiny 2* od stejného autora a diplomová práce Mgr. Jana Hambergera *Teologické dílo Jana Valeriána Jirsíka*.

Ostatní kapitoly pojednávají o jednotlivých dogmatických oborech, a v nich se zaměříme na konkrétní témata. Jak jsme řekli výše, jako pramen nám posloužil soubor Jirsíkových kázání. Z nich vybraná témata srovnáváme s *Populární dogmatikou* a další doplňující literaturou. Výjimku tvoří kapitola o eklesiologii, ve které jsme pro srovnání použili hlavně koncilní dokumenty. Konkrétně jde o věroučnou konstituci o církvi *Lumen gentium* a dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*.

Jan Valerián Jirsík je bezesporu výrazná osobnost české teologie 19. století. Proto cílem naší práce je v základních rysech představit jeho teologii, která se odráží v jeho kázáních. Určitě neuvedeme vyčerpávající informace, ty by daleko přesáhly rámec této práce. Pokusíme se stručně představit některá témata, která mohou vést k hlubšímu studiu autorových myšlenek, a mohou být také inspirací pro kazatele.

Tato práce je jedním z mnoha spisů a kvalifikačních prací věnovaná této postavě. Pokud vím, existují už tři diplomové práce,¹ ale žádná z nich se

---

¹ HAMBERGER Jan. *Teologické dílo Jana Valeriána Jirsíka*. Praha, 2008. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Katolická teologická fakulta.

nezabývala analýzou témat v Jirsíkových kázáních. Je to taková kapka v moři. Podobně se vyjádřila blahoslavená Matka Tereza o své práci. Ale kdyby ona kapka v moři nebyla, tak by tam chyběla.

HUŠEK Rudolf. *Priority pastorační činnosti Jana Valeriána Jirsíka*. České Budějovice, 2004. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta.

SKŮPOVÁ Vladislava. *Život a dílo českobudějovického biskupa J. V. Jirsíka*. České Budějovice, 1994. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta.

1 Doba, život a dílo biskupa Jana Valeriána Jirsíka

Osobnost a dílo teologa, spisovatele a českobudějovického biskupa Jana Valeriána Jirsíka patří v naší české církvi 19. století k těm nejzajímavějším, i když doposud širší veřejnosti málo známým. Proto se v této kapitole pokusíme stručně nastínit společenskou situaci doby, ve které žil, uvést základní životopisná data a popíšeme strukturu jeho kázání a *Populární dogmatiky*.

1.1 Společenská situace v Čechách a rakouské monarchii v 19. století

Dějiny českých zemí v 19. století jsou bohaté na důležité a zlomové události a různé myšlenkové proudy. Tehdy prožívala česká společnost vlasteneckou a jazykovou obrodu. A v tomto neklidném období strávil většinu svého života i Jan Valerián Jirsík (1798–1883).²

Na konci 18. století byly české země a celá rakouská říše pod silným vlivem josefínského osvícenství. Tehdy v české společnosti vynikal univerzitní profesor Bernard Bolzano (1781–1848) jako představitel pozdní fáze osvícenství snažícího se o interpretaci křesťanství. Bolzano svým myšlením ovlivnil velkou část české inteligence. Navzdory pronásledování ze strany státu byl vliv jeho osvícenské teologie značný, vytvořil se kolem něho okruh žáků a příznivců. Bolzanův společenský a myšlenkový vliv byl patrný zvláště v litoměřické diecézi, ve které zpočátku působil i J. V. Jirsík. Od počátku 20. let 19. století zavládla v rakouské monarchii velmi silná obnova, která potírala jakýkoli pokus o racionální myšlení, o které se snažili i „bolzanovci“. Jedním z profesorů, který z těchto důvodů musel opustit teologický ústav v Litoměřicích, byl i kněz, teolog

---

² Srov. HAMBERGER, J., *Teologické dílo Jana Valeriána Jirsíka*, s. 8.

a filosof Vincenc Zahradník (1790–1836). S ním se seznámil a spřátelil i Jirsík, a to ho ovlivnilo na celý život, podobně jako Bolzanovy myšlenky.³

Téměř po celé 19. století probíhalo v českých zemích národní obrození, na kterém se podílel i Jirsík. Projevovalo se zájmem o české dějiny a český jazyk. I když v počáteční fázi se o rozvoj národního obrození zasloužili převážně katoličtí duchovní, tak od poloviny století se část vlastenců vlivem sekularizace distancuje od katolické církve. Katolická církev byla postupně vytěsňována na okraj společenského zájmu. Musíme si však přiznat, že se Jirsík spolu s českou teologickou tvorbou významně zasloužil o český jazyk a národní sebevědomí.⁴

V 1. polovině 19. století byla habsburská monarchie spolu s církví pod silným tlakem Metternichova absolutismu. Situace se začala měnit revolučními událostmi v březnu 1848, jejichž vlivem se zhroutilo celé zřízení. Počátkem června 1848 se konal v Praze Slovanský sjezd, kterého se zúčastnil i Jirsík, a na němž byly vysloveny požadavky Slovanů z rakouské monarchie. Díky revoluci se dostal do popředí liberalismus a nacionalismus. První začal napadat křesťanské hodnoty, druhý vyvolával konflikty v soužití Čechů a Němců. Avšak revoluční období mělo i jedno pozitivum ve formě dílčího uvolnění katolické církve z dohledu státu. Díky tomu začala v církvi aktivně působit skupina reformních kněží myšlenkově spřízněných s Bolzanem. To mohlo trvat pouze do roku 1851, kdy se dostal k moci Bachův absolutismus.⁵

Dne 18. srpna 1855 byl podepsán konkordát mezi Apoštolskou stolicí a habsburskou monarchií. Díky tomu byla církev propuštěna ze „státní služby“ a mohla se svobodně začlenit do světové katolické církve. Papež a biskupové mohli opět navázat přerušené styky, biskupové znovu získali pravomoc nad kněžími.⁶ Pod vlivem různých okolností a špatného stavu státní pokladny byl v únoru 1861 císař František Josef I. donucen k vyhlášení nové ústavy, která z císařství učinila konstituční monarchii.⁷ Téhož roku následovalo vyhlášení protestantského patentu, tím se dostalo protestantům plné náboženské svobody. Roku 1859 bylo Rakousko poraženo Itálií a v monarchii začal kulturní boj a boj proti konkordátu.⁸ Ten se projevil ve třech etapách. Roku 1868 byl vyhlášen

---

³ Srov. HAMBERGER, J., *Teologické dílo Jana Valeriána Jirsíka*, s. 8-9.

⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 10.

⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 10-11.

⁶ Srov. KADLEC, J., *Přehled českých církevních dějin 2*, s. 205.

⁷ Srov. HAMBERGER, J., *Teologické dílo Jana Valeriána Jirsíka*, s. 11.

⁸ Srov. KADLEC, J., *Přehled českých církevních dějin 2*, s. 206.

květnový zákon, který zrušil závislost školy na církvi. Roku 1870 byl vypovězen konkordát. Důvodem byla údajná změna smluvní strany po vyhlášení dogmatu o papežské neomylnosti. Kulturní boj byl završen roku 1874 vydáním církevně politických zákonů, jimiž byla církev postavena pod přísný dozor státu. Těmto zákonům se postavili prusští a čeští biskupové, mezi nimi i Jirsík. Ani papež Pius IX. nebyl ke vzniklé situaci lhostejný a uvažoval o exkomunikaci císaře. Nepřijatelné spojení trůnu a oltáře skončilo až rozpadem monarchie roku 1918.⁹

1.2 Život a služba biskupa Jirsíka

Pokusíme se stručně ve dvou částech popsat život a působení J. V. Jirsíka. V první části se zaměříme na jeho mládí a kněžská léta, ve druhé se podíváme na jeho kněžskou službu. V žádném případě nepůjde o vyčerpávající informace. Jednak to není v rozsahu naší práce možné, ale především proto, že to mnozí udělali již před námi.

1.2.1 Mládí a kněžská služba

Budoucí českobudějovický biskup se narodil v Kácově jako prvorozený syn v rodině sklářského mistra. Jisté je pouze datum jeho křtu, který se uskutečnil 20. června 1798, a protože se zpravidla děti křtily hned druhý den po narození, usuzuje se, že se Jan narodil 19. června 1798. Jeho rodné příjmení znělo „Jiřík“, avšak farář, který ho křtil, udělal špatný zápis do matriky a změnil ho na „Jirsík“. Podobná chyba v matrice změnila jeho křestní jméno z „Jan Viktorin“ na „Jan Valerian“. Své druhé křestní jméno dostal Jan po farním administrátorovi Kácova. Jeho rodiče se po roce 1806 přestěhovali do tehdejšího Německého Brodu, dnes Havlíčkova, a zde začal Jan studovat gymnázium, které vedli želivští premonstráti. Jirsík si toto město tak oblíbil, že se sem po letech vrátil, aby zde slavil svou primiční mši svatou. Protože se jeho rodiče zase přestěhovali, tentokrát do Vrdů u Čáslavi, musel pokračovat ve studiích v Hradci Králové, i posléze v Litomyšli. Teologická studia začal roku 1816 na pražské

---

⁹ Srov. KADLEC, J., *Přehled českých církevních dějin 2*, s. 208-209.

bohoslovecké fakultě. Po jejich dokončení byl vysvěcen ve vánočním oktávu 28. prosince 1820 v pražské katedrále svatého Víta.¹⁰

První Jirsíkovo roční kaplanské působení bylo v Cítově u Mělníka. Další následovalo v Roudnici, kde strávil pět a půl roků v obětavé službě. Hlavní náplní jeho pastorační činnosti zde bylo vyučování a výchova mládeže. Pro ni také napsal a roku 1826 vydal knihu *Škola nedělní pro vyrostlou mládež, jakož také kniha vzdělávající pro obecný lid*. Roku 1828 nastoupil na uvolněné zámecké kaplanské místo v Jezeří, patřící do lobkovického panství. Na tomto místě neměl tolik pastoračních povinností, a tak měl dost času na doktorát z teologie. Sám několikrát mluvil o důležitosti dalšího vzdělávání kněží.¹¹

Má-li být kněžské působení úspěšné a má-li nésti ovoce, jaké od něho církev právem očekává, musí kněz neúnavně pracovat i na vzdělání svého ducha a pilně pokračovat v odborných studiích, k nimž během své přípravy na kněžství položil pouze základ. Je skutečností, že nedostatek vědeckého vzdělání podstatně snižuje kněžskou vážnost a vliv na určité třídy farní osady: „Doctrina sine vita arroganter reddit; vite sine doctrina inutilem facit“ (Nauka bez života činí zpupným; život bez nauky činí neúčinným), píše sv. Isidor. Chceme-li proto dokonale dostát své úloze, nesmíme se spokojit s poznatky získanými ve škole, nýbrž si musíme dáti záležet na pokroku v theologii a jejích pomocných vědách.¹²

Tuto zásadu si vzal Jirsík k srdci, celý život se jí řídil a později už jako biskup povzbuzoval ke studiu také kněze své diecéze, neboť na vzdělání kléru mu zvláště záleželo.¹³

Na své čtvrté působiště nastoupil Jirsík už ve funkci faráře. Bylo to 29. července 1832 v Minicích u Kralup. Sem si také vzal svou rodinu, která se dostala do existenčních problémů. Dva roky po nástupu se nový farář pustil do oprav farního a filiálního kostela. Ze sbírek věřících potom pořídil liturgická roucha, nové varhany a další inventář. Kromě služby ve farnosti se stále mohl věnovat studiu, roku 1837 složil na bohoslovecké fakultě v Praze dvě rigoróza. Na přání Vincence Zahradníka, v té době křešického faráře, si nenechal své znalosti pro sebe a dělil se o ně s druhými tím, že začal přispívat do *Časopisu pro katolické duchovenstvo*. Roku 1835 mu vyšel teologický článek s názvem *Proč*

---

¹⁰ Srov. KADLEC, J. *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 7-9.

¹¹ Srov. *Tamtéž*, s. 9-12.

¹² *Tamtéž*, s. 12.

¹³ Srov. *Tamtéž*, s. 12.

jsem se stal katolíkem? Jedná se o apologetické dílo obhajující katolickou církev proti protestantismu, které vyšlo pro velký zájem celkem ve čtyřech vydáních. Jirsík s pomocí Zahradníka druhé vydání přepracoval a čtvrté ještě o něco rozšířil, naposledy vyšlo roku 1846.¹⁴

Jirsíkova spisovatelská a teologická činnost vyvrcholila v sepsání *Populární dogmatiky*. Jedná se o systematickou katolickou věrouku určenou pro širokou veřejnost. Dokladem její hodnoty a popularity je pět vydání (1841, 1847, 1852, 1866 a 1875). Její význam překročil i hranice českých zemí, když byla roku 1845 přeložena do němčiny a o deset let později i do chorvatštiny.¹⁵

Dne 28. února 1846 se dostalo Jirsíkovi významného ocenění, když ho vždy věrná metropolitní kapitula u sv. Víta v Praze zvolila za svého člena. Přestěhoval se tedy do Prahy a 29. března byl uveden do nového úřadu. Z úřadu kanovníka vyplývalo velké množství povinností, které mu nedovolovaly pokračovat v dalším studiu. Pražská teologická fakulta mu však roku 1848 udělila čestný doktorát.¹⁶

S volbou kanovníka byl Jirsík zároveň ustanoven kazatelem u sv. Víta, kde si brzy získal mimořádný věhlas. Na naléhání svých přátel vydal svá kázání knižně ve třech dílech s názvem *Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné*. První vydání vyšlo v letech 1851 až 1852. Celá sbírka si získala takovou oblibu, že podruhé vyšla roku 1856 a ve třetím vydání až po autorově smrti v letech 1891 až 1893.¹⁷

Kromě toho, že byl Jirsík ustanoven katedrálním kazatelem, byla mu uložena ještě jedna důležitá povinnost. Arcibiskupskou konzistoří byl 26. srpna 1847 pověřen, aby zaujal místo redaktora *Časopisu pro katolické duchovenstvo*. Nový redaktor zaměřil časopis více prakticky a věnoval se tématům týkajících se zpovědnice, kazateln, školy a dalších. Jirsík začal ještě více psát, publikoval desítky prací různého zaměření.¹⁸

Po velmi stručném a záměrně neúplném představení Jirsíkovy spisovatelské činnosti si musíme položit otázku, kým byl Jirsík myšlenkově ovlivněn. Musíme zde znovu připomenout Jirsíkovo opravdové přátelství s Vincencem Zahradníkem, Bolzanovým žákem. Profesor Kadlec si myslí, že z této

---

¹⁴ Srov. KADLEC, J. *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 13-15.

¹⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 18-19.

¹⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 20.

¹⁷ Srov. *Tamtéž*, s. 20-21.

skutečnosti nelze vyvodit závěr o vlivu bolzanismu na Jirsíkovo myšlení, protože byl odpůrcem racionalismu a přikláněl se k buditelům českého národa.¹⁹ Musíme ale pravdivě přiznat, že Bolzanův stoupenec Vincenc Zahradník měl také silného obrozeneckého ducha a totéž můžeme říci i o dalších českých zastáncích Bolzanova myšlení. Nesmíme ani opomenout Jirsíkův velký důraz na školství.²⁰ „Zkrátka a dobře, striktní oddělování Jirsíka od bolzanovců [...] je pro kritického badatele jen obtížně přijatelné. Určitý vliv na Jirsíka bolzanovci bezesporu měli, [...], stanovit ovšem přesnou míru tohoto vlivu není právě snadné.“²¹ Bernard Bolzano měl významný vliv na české osobnosti 19. století, a ten bychom mu neměli upírat. Na závěr si ještě dovolíme ocitovat výrok profesora Pospíšila: „Bolzana bychom si měli vážit.“

1.2.2 Na biskupském stolci

V červnu 1850 se uvolnil smrtí biskupa Josefa Ondřeje Lindauera českobudějovický biskupský stolec. Za jeho nástupce byl vybrán kanovník J. V. Jirsík. Do tohoto úřadu ho doporučil ministr kultu a Bolzanův příznivec Lev Thun. Biskupské svěcení Jirsíkovi udělil kardinál Schwarzenberg 19. října 1851 ve svatovítské katedrále v Praze a o slavnosti Všech svatých se konala v českobudějovické katedrále svatého Mikuláše slavná intronizace. V biskupu Jirsíkovi dostala diecéze horlivého a oddaného pastýře, věřící lid a kněží pak opravdového otce, který má na srdci tělesný i duchovní prospěch všech. Během své třicet dva let trvající služby navštívil třikrát každou farnost v diecézi.²²

Stav diecéze v době, kdy se Jirsík ujal úřadu, nebyl po stránce mravní a náboženské příliš uspokojivý. Biskup Jirsík si byl vědom, že ke změně dojde, bude-li mít v diecézi dobré a vzdělané kněze, kteří budou mravně a duchovně na výši. Z toho důvodu věnoval velkou péči kněžskému semináři, bohoslovcům

---

¹⁸ Srov. KADLEC, J., *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 21-22.

¹⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 28-29.

²⁰ Srov. POSPÍŠIL, C. V., *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800–2010*, s. 178-179. Všechny důvody, kterými profesor Pospíšil dokládá vliv bolzanovců na J. V. Jirsíka lze nalézt v této monografii na s. 178-183.

²¹ *Tamtéž*, s. 180-181.

²² Srov. KADLEC, J., *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 30-31.

i představeným. Minimálně jednou týdně seminář osobně navštěvoval a povzbuzoval seminaristy svými promluvami.²³

Důležitou událostí v životě církve 19. století byl I. vatikánský koncil, kterého se zúčastnil i biskup Jirsík. Zde přednesl několik oprávněných argumentů proč nevyhlašovat dogma o papežské neomylnosti, ale přesto zůstal stále věrný papeži a církvi.²⁴ Jakmile však bylo dogma vyhlášeno, Jirsík se poslušně podřídil. Ve vydání své *Populární dogmatiky* z roku 1875 také doplnil příslušnou pasáž.²⁵

Po josefinských reformách byl velmi vážně poškozen řeholní život. Mnoho klášterů bylo zrušeno a ty, které zůstaly zachovány, propadly sekularizaci. Proto i zde Jirsík správně rozpoznal svůj úkol, postarat se o reformu. Roku 1854 zahájil vizitace piaristických klášterů české a rakouské provincie. Ale bohužel reforma piaristů se nezdařila. Biskup se proto zaměřil na ženské kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského a Školských sester de Notre Dame, které s jeho pomoci otevřely několik nových domů a požehnaně působily v celé diecézi.²⁶

Kromě jiných vzácných Božích darů byl biskupu Jirsíkovi popřán i dlouhý věk – dosáhl téměř pětaosmdesáti let života a plných dvaatřicet let stál v čele českobudějovické diecéze. Jirsík pracoval téměř do posledního dechu.²⁷ Dne 17. února 1883 při projíždě v kočáře ranila biskupa Jirsíka mrtvice. Po příjezdu domů se ještě probral z bezvědomí, přijal svátosti umírajících a o pět dní později zemřel.²⁸ Psal se 23. únor 1883, kdy si Otec k sobě povolal velkého biskupa, teologa, spisovatele a vlastence. Jeho odchod byl ztrátou pro celý český národ, a zvláště pro českobudějovickou diecézi, která se díky jeho požehnanému působení nazývala diecézí svatou.²⁹

1.2.3 Pramen síly v Jirsíkově službě

Musíme si položit otázku, kde čerpal biskup Jirsík tolik síly a energie pro svou pastýřskou službu. Zdaleka jsme nevyjmenovali všechny oblasti jeho

---

²³ Srov. KADLEC, J., *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 33-34.

²⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 37.

²⁵ POSPÍŠIL, C. V., *Různé podoby české trinitární teologie...*, s. 182.

²⁶ Srov. KADLEC, J., *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 50.

²⁷ *Tamtéž*, s. 79.

²⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 80.

²⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 59.

horlivého působení. Určitě by si zasloužilo popsat jeho velkou starost o školství, o pomoc chudým, zdravotně postiženým a trpícím. Velmi se zasloužil o dobro národa jako poslanec zemského sněmu. Rozsah jeho činnosti je obdivuhodný. Kde tedy Jirsík čerpal sílu pro tuto horlivou a náročnou službu? Můžeme říci, že to byly tři zdroje: „kult českých patronů, kult mariánský a kult eucharistický.“³⁰

Jirsíkovu úctu k národním světcům dosvědčuje mnoho událostí z jeho života. Mezi jeho oblíbené české světce patřili svatý Václav, svatý Jan Nepomucký, svatý Vojtěch.³¹ Ve svých kázáních je nazývá vlastenci.³² V úctě k českým ochráncům se projevuje samotné Jirsíkovo vlastenectví a láska k národu. Profesor Kadlec dosvědčuje Jirsíkovu velkou úctu i ke svatým Cyrilu a Metoděvi,³³ ale v kázáních, která nám posloužila jako pramen pro tuto práci, jména slovanských věrozvěstů Jirsík nikdy nezmiňuje.

Druhým pramenem Jirsíkovy síly je synovská láska k Panně Marii, kterou můžeme vycítit i z jeho mariánských kázání.³⁴ „Každé ráno se modlil růženec a všechny důležité události ve svém životě spojoval s uctěním Panny Marie; padesáté výročí svého kněžství oslavoval v starobyklém mariánském poutním místě Kájově a dvacátého pátého výročí své biskupské konsekrace vzpomínal 19. října 1876 na Svaté Hoře.“³⁵ Roku 1854 založil v diecézi pro kněze mariánské sdružení *Corona aurea*. U příležitosti vyhlášení dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie vydal zvláštní pastýřský lid, a také se zasloužil o rozšíření májových pobožností.³⁶

Existuje mnoho důkazů Jirsíkovy důvěrné lásky a úcty k eucharistii, kterou můžeme opět vycítit z jeho četných zmínek o Nejsvětější svátosti v kázáních, zvláště ze slavnosti Zjevení Páně a z druhé neděle po Duchu svatém. Při vizitacích po celé své diecézi dbal na věci související s Nejsvětější svátostí, „například zda hoří věčné světlo před svatostánkem, zda jsou v pořádku bohoslužebná roucha, prádlo, burza k zaopatřování nemocných aj.“³⁷ Napsal

---

³⁰ KADLEC, J., *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 55.

³¹ Srov. *Tamtéž*, s. 55-57.

³² Srov. *Kázání 3*, s. 95-104; 105-113; 199-206.

³³ Srov. KADLEC, J., *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 55-56.

³⁴ Srov. *Kázání 3*, s. 1-8; 48-55; 56-66; 162-169; 170-176; 184-191; 191-198.

³⁵ Srov. KADLEC, J., *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 57.

³⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 57-58.

³⁷ KADLEC, J., *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 59.

několik pastýřských listů o eucharistii a roku 1859 založil Bratrstvo ustavičného klanění svátosti oltární.³⁸

Když se zamyslíme nad těmito prostředky, které Jirsík užíval v pastorači, a ze kterých čerpal ve svém duchovním životě, nebude pro nás překvapením, že jeho služba byla tak požehnaná a úspěšná.³⁹ Dnes jsou dílo a myšlenkový odkaz biskupa Jana Valeriána Jirsíka známy spíše jen odborné veřejnosti. Snad přijde jednou doba, kdy náš národ pozná a ocení jeho dílo a církev ho vyzvedne k úctě oltáře.

1.3 Struktura Jirsíkových kázání a Populární dogmatiky

Pokusíme se stručně představit jednotlivé svazky Jirsíkových kázání a obsah *Populární dogmatiky*, které jsme měli k dispozici. Seznámíme se také se strukturou kázání.

1.3.1 Jirsíkova kázání

Homilie J. V. Jirsíka pocházejí z doby jeho kazatelského působení v pražské katedrále svatého Víta. Autor je vydal na přání svých přátel ve třech svazcích, a pro jejich oblibu vyšly celkem ve třech vydáních, jak jsme uvedli výše. Všechny tři svazky nesou stejný název *Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné*, liší se pouze pořadovým označením dílu. Jako pramen k této práci jsme použili druhé opravené vydání z roku 1856.

První díl obsahuje dvacet šest kázání. Začínají první nedělí adventní a končí šestou nedělí po Veliké noci. Jirsík se ve většině kázání z tohoto svazku zabývá tématy z duchovního života a morálky a vysvětluje špatné lidské vlastnosti a hříchy. Mluví například o závisti, nesvornosti, pomlouvání. Z hlediska tématu naší práce jsou nejzajímavější postní kázání, hlavně to ze čtvrté neděle postní, kde Jirsík mluví o účincích svatého přijímání.

---

³⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 59.

³⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 59.

Ve druhém svazku je dvacet osm homilií. Z nich je dvacet tři chronologicky seřazených od druhé neděle po Duchu svatém až po neděli dvacátou čtvrtou po Duchu svatém. Kromě nich je zde navíc pět duplicitních kázání z různých nedělí, ale na jiná témata. Opět se Jirsík zabývá duchovními a morálními tématy, jako je pokrytectví, pýcha, cizoložství, ale také mluví o Boží lásce, o lásce k bližním, o povinnosti modlit se, atd. Z tohoto dílu jsme nejméně čerpali pro naši práci.

Poslední díl je ze všech nejobsáhlejší a z hlediska naší práce nejzajímavější. Najdeme v něm celkem třicet pět kázání z různých svátků a slavností během celého liturgického roku, šest homilií z postních nedělí a dvě z Velkého pátku. Dále je zde osm kázání ze svátků Páně, sedm z mariánských svátků, dvě ze Svatodušních svátků a jedno ze slavností Nejsvětější Trojice. Jirsík neopomenul ani šest svátků svatých. Po jednom jsou kázání ze svátku Andělů strážných, z Dušiček a z Posvěcení chrámu.

Když se podíváme na strukturu jednotlivých kázání, zjistíme, že je téměř vždy stejná. Jirsík rozvíjí homilii na jeden verš z evangelia daného dne. V úvodu autor pozdraví věřící, uvede je stručně do liturgického svátku, seznámí je s hlavním tématem, kterému se chce věnovat, a zakončí úvod krátkou modlitbou. Hlavní stať má většinou dvě až tři části podle rozdělení hlavního tématu. V závěru jsou shrnuty hlavní myšlenky homilie a povzbuzení posluchačů.

Jirsík se ve svých homiliích opírá o autoritu Písma svatého. Téměř vždy vystaví celou promluvu na jednom verši z evangelia a dokazuje svou úvahu jinými místy z Bible. Můžeme ho jen obdivovat, jaké dokázal vyvodit z jednoho verše souvislosti a důsledky pro lidský život. Další autoritou, o kterou se Jirsík opíral, byly výroky a životy svatých. Nejčastěji cituje svatého Augustina, ale i jiné církevní otce, dále *Následování Krista* od Tomáše Kempenského, a mnoho dalších světců, dnes už téměř neznámých.

1.3.2 Populární dogmatika

Jirsíkovým nejznámějším dílem je bezesporu právě *Populární dogmatika*. K naší práci jsme měli k dispozici čtvrté rozšířené vydání z roku 1866. Sám autor v předmluvě píše, že oproti třetímu vydání je toto rozšířeno o učení o Neposkvrněném početí Panny Marie. Celá *Dogmatika* má osm částí neboli „částek“. Tyto části se skládají z kapitol neboli „rozdílů“, ty se pak dělí na jednotlivé paragrafy, jichž je celkem 169.

Před prvním dílem se nachází tzv. přístup (§ 1–10), který bychom dnes nazvali fundamentální teologií. Samotná první část (§ 11–19) se zabývá katolickou církví neboli eklesiologií. Druhá část (§ 20–34) se věnuje katolické víře. Ve třetí části (§ 35–54) se píše o trojjediném Bohu. Nezvykle je zde v § 39. pojednání o znamení kříže. Čtvrtá část (§ 55–76) pojednává o Bohu stvořiteli. Do této části Jirsík nově zařadil paragraf o Neposkvrněném početí Panny Marie a dává ho do souvislosti se stvořením a hříchem prvních lidí. Z páté části (§ 77–97) budeme nejvíce čerpat, protože se v ní jedná o christologii a soteriologii. V šesté části (§ 98–107) je nauka o Duchu svatém a následně o milosti. Sedmá část (§ 108–151), která je z celé Dogmatiky nejobsáhlejší, probírá jednotlivě všechny svátosti. Poslední, osmá část (§ 152–169) je pojednáním o eschatologii a obsahuje i dva paragrafy o Panně Marii.

2 Christologie

Kapitola věnovaná Jirsíkově christologii je z celé práce nejobsáhlejší, obsahuje celkem dvacet šest stran. Budeme se v ní podrobně zabývat pěti tématy. Nejprve představíme Jirsíkem nejčastěji užívané christologické tituly. Mezi ně jsme zahrnuli i pojednání o nejsvětějším jménu Ježíš. Následně se budeme zabývat tajemstvím Vtělení. Třetím velkým tématem je Kristovo utrpení a smrt. V předposlední části se zaměříme na Kristův druhý příchod. Pátým a posledním tématem je tajemství eucharistie, které samo o sobě patří do pojednání o svátostech. Jirsík však eucharistii těsně spojuje s obětí mše svaté, proto se jimi budeme zabývat společně. Sám autor ve své *Populární dogmatice* zařadil nauku o mešní oběti do christologie. Na závěr se pokusíme uvést stručné shrnutí celé kapitoly.

2.1 Christologické tituly

Důležitým ukazatelem, jak který teolog vnímá osobu Ježíše z Nazareta, je používání christologických titulů.⁴⁰ Stejně je tomu i u J. V. Jirsíka. V jeho kázáních se jich nachází čtrnáct, některé z nich v malých obměnách. Nejčastěji používané jsou Pán, Kristus a Syn Boží. Jimi se budeme podrobněji zabývat a jejich výklad budeme čerpat z autorovy *Populární dogmatiky*.

2.1.1 Pán a král

Titul „Pán“ používá J. V. Jirsík vůbec nejčastěji, buď samotný nebo v různých spojeních např. Pán Ježíš, Pán nebe a země nebo Pán věčné slávy. Titul „Pán“ významově ztotožňuje s titulem „král“⁴¹ a jejich smysl společně vysvětluje. V jeho *Dogmatice* můžeme najít celkem čtyři důvody, proč Ježíši náleží tyto tituly. „Poněvadž Ježíš Kristus jest Syn Boží a pravý Bůh: Tedy jest také „Pán“ náš a „král“. Jsa s Otcem jedné bytnosti a přirozenosti, má také tutěž

---

⁴⁰ Srov. POSPÍŠIL, C. V., *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 76.

⁴¹ Tento titul J. V. Jirsík používá ve svých kázáních ojedinele.

moc, touže slávu, tože panování, touže vládu.“⁴² Autor odvozuje Ježíšovo panování a vládu od jeho Otce, který je svrchovaným Pánem celého světa, protože jej stvořil. Proto i jeho Syn je Pánem a králem všeho viditelného i neviditelného, všech věcí i nás lidí, protože „všechno je stvořeno skrze něho“ (srov. *Ko* 1,16).⁴³ Druhým důvodem, proč náležejí Ježíši tituly „Pán“ a „král“, je podle autora to, že nás neustále obdarovává svými milostmi. Za třetí je to jeho vykupitelská smrt a posledním důvodem je Ježíšovo vystoupení na nebe, kde od svého Otce obdržel svrchovanou moc a slávu.⁴⁴

Na závěr poznamenáme ještě jeden detail. Autor titul „Pán“ píše vždy s velkým počátečním písmenem, kdežto titul „král“ vždy s písmenem malým. Proto se tohoto pravidla držíme i v naší práci.

2.1.2 Boží Syn

Druhým nejčastěji používaným titulem je „Syn Boží“, někdy s přívlastkem jednorozený. J. V. Jirsík při dokazování Ježíšova Božího synovství vychází z evangelních událostí Ježíšova života a nachází tam tři typy důkazů. Nejprve podle autora, nás sám Bůh Otec mnohými znameními ujistil, že Ježíš je jeho Syn.⁴⁵ Tyto důkazy začaly už při Ježíšově narození a dětství a pokračovaly i v dospělosti. Právě narozeného Ježíše andělé oslavovali zpěvem (*L* 2,13.14); přišli se mu poklonit mudrci z východu, (*Mt* 2,1–12); Simeon a Anna ohlašovali v chrámě jeho budoucí velikost (*L* 2,21–40); Ježíšův předchůdce Jan Křtítel na něho ukázal (*J* 1,36); a sám Bůh Otec ho nazval při křtu svým synem (*Mt* 3,17).⁴⁶

Dále autor uvádí i příklad, kdy se sám Ježíš označuje za Syna Božího. Jde o vyprávění o uzdraveném slepci z *Janova evangelia*, konkrétně Ježíšův rozhovor s uzdraveným, kde se ho ptá: „Věříš-li ty v Syna Božího?“ (*J* 9,35-37)⁴⁷

---

⁴² *Dogmatika*, s. 230.

⁴³ Srov. *Dogmatika*, s. 231.

⁴⁴ Srov. *Dogmatika*, s. 231.

⁴⁵ Srov. *Dogmatika*, s. 225.

⁴⁶ Srov. *Dogmatika*, s. 225.

⁴⁷ Srov. *Dogmatika*, s. 226. Zde výjimečně uvádíme biblickou citaci v překladu, který použil J. V. Jirsík v *Populární dogmatice*. Český ekumenický překlad uvádí „Věříš v Syna člověka?“ Zde existuje varianta dvojího čtení. NESTLE-ALAND má v 27. vydání „σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;“

Třetím typem důkazů je víra apoštolů. Jako první uvádí autor svědectví svatého Jana ze závěru jeho evangelia: „Tato však zapsána jsou, abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží.“ (J 20,31a) Druhým apoštolem, dosvědčujícím Ježíšovo Boží synovství, je svatý Petr a jeho vyznání u Cesareje Filipovy: „Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého.“ (Mt 16,16)⁴⁸

2.1.3 Kristus – Mesiáš

J. V. Jirsík titul „Kristus“, „Ježíš Kristus“ nebo „Kristus Pán“ používá zřídka, i když v Písmu je velmi častý. Když v *Populární dogmatice* vysvětluje jeho význam, upozorňuje na to, že ve starozákonní době byli králové, proroci a kněží nazýváni pomazaní neboli „Kristos“. Zrovna tak Ježíš se jmenuje Kristus pro svoje pomazání, které není fyzické, ale vnitřní, udělené Duchem svatým.⁴⁹ Autor ve svém výkladu používá dvě slovesa, která chápe jako synonyma. Jednou píše o Ježíši „nazývá se Kristus“⁵⁰ v dnešním smyslu má titul, a podruhé „jmenuje se Kristus“⁵¹ ve významu vlastního jména. Můžeme říci, že autor chápe výraz „Kristus“ jako Ježíši vlastní, těsně spojený s jeho bytím, tedy ve významu pravého christologického titulu.

Titul „Mesiáš“ používá autor při výkladu protoevangelia (Gn 3,15), když mluví o přislíbeném vykupiteli. Abychom správně pochopili, v jakém smyslu je tento titul používán, musíme se zamyslet nad slovním spojením „jenž Mesiáš slove“.⁵² Výraz „slove“ je třeba chápat ve smyslu titulu i vlastního jména. Sám autor význam nerozlišuje, proto i zde můžeme říci, že titul „Mesiáš“ ztotožňuje s Ježíšovou osobou. Na konec zbývá ještě dodat, že se Jirsík v *Populární dogmatice* ani ve svých kázáních nezabývá mesiášským tajemstvím, které s tímto titulem nutně souvisí.

2.1.4 Ostatní užívané tituly

O dalších třech christologických titulech se jen stručně zmíníme, protože ani J. V. Jirsík se jimi ve své *Populární dogmatice* podrobně nezabývá. Spasitel

---

⁴⁸ Srov. *Dogmatika*, s. 227.

⁴⁹ Srov. *Dogmatika*, s. 224.

⁵⁰ *Dogmatika*, s. 224.

⁵¹ *Dogmatika*, s. 224.

podle autora znamená to samé, co Ježíš, poněvadž spasil celé lidstvo.⁵³ Ježíš je také nejvyšším prorokem, jelikož se na něm vyplnila všechna proroctví a také proto, že jeho slova nikdy nepominou.⁵⁴ A pro svou jedinou oběť přinesenou za naši spásu je Ježíš nejvyšším knězem, věčným knězem nebo knězem podle Melchizedechova řádu.⁵⁵

Můžeme si také všimnout jedné věci. Titul „Syn člověka“ se objevuje v autorově kázání pouze třikrát. Dvakrát jen ve volné citaci *Da 7,13*, když mluví o druhém příchodu Krista a jednou, když cituje slova svatého Štěpána ze *Sk 7,56*. V *Populární dogmatice* ho používá jednou v paragrafu pojednávajícím o vtělení Božího Syna. Zdůrazňuje, že Boží Syn měl pravé lidské tělo a duši, tudíž byl skutečným člověkem. Sám Ježíš o sobě říkal, že je synem člověka.⁵⁶ Autor zde chápe titul tak, že Ježíš zdůrazňuje své pravé lidství.

Stejně je to s titulem „Slovo“ nebo „Logos“. Cizí slova autor ve svých dílech vůbec nepoužívá. A český překlad se objevuje v kázáních i v *Populární dogmatice* jen v rámci biblických citací. Sám J. V. Jirsík ho nikdy nepoužívá.

U dalších titulů se omezíme jen na jejich výčet, protože četnost jejich užívání je velmi malá. Autor nazývá Krista beránkem Božím, Nejsvětějším, pastýřem, soudcem, učitelem a lékařem. Někdy jsou k titulům připojeny přívlastky: neskončený, věčný, všemocný a nebeský. V některých případech jsou přidány i citově zabarvené superlativy: nejlaskavější, nedobrotivější, předrahy a nejsvětější slunce spravedlnosti. Výjimečně autor používá i spojení několika titulů a přívlastků dohromady: „[...] pravý vtělený Bůh, Syn Boží, náš Pán a Spasitel.“⁵⁷ Chce tak vyjádřit Ježíšovu velikost a svou lásku k němu.

Na závěr této kapitoly uvedeme ještě jednu zajímavost. Ve velkopátečním kázání autor volně vypravuje události Ježíšova umučení. Poté, co dojde k události vynesení rozsudku smrti nad Ježíšem, se řečnický obrací k davu žádajícímu Kristovu smrt. „Což nevíš, že s tímto Samsonem pozbudeš své síly, s tímto Davidem svého království, s tímto Šalomounem své moudrosti, s tímto Eleazarem svého kněžstva, s tímto Josiášem svého chrámu?“⁵⁸ Zde J. V. Jirsík na

---

⁵² *Dogmatika*, s. 212.

⁵³ Srov. *Dogmatika*, s. 225.

⁵⁴ Srov. *Dogmatika*, s. 225.

⁵⁵ Srov. *Dogmatika*, s. 225.

⁵⁶ Srov. *Dogmatika*, s. 233.

⁵⁷ *Kázání 3*, s. 115.

⁵⁸ *Kázání 3*, s. 267.

jedné straně přirovnává Ježíše ke starozákonním postavám, na straně druhé ho nazývá silou, královstvím, moudrostí, knězem a chrámem Izraelského národa.

2.1.5 Nejsvětější jméno Ježíš

Když jsme se zabývali christologickými tituly, musíme se zastavit i u jména Ježíš. Zrovna tak to dělá i J. V. Jirsík ve své *Dogmatice* v paragrafu o titrelech „Kristus“ a „Syn Boží“. Vybízí čtenáře, aby měli v úctě nejen Ježíšovu osobu, ale i jeho jméno.⁵⁹ Své povzbuzení dokládá výrokem z Písma: „Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jméno, aby se před jménem Ježíšovým sklonilo každé koleno na nebi, na zemi i pod zemí.“ (*Fp 2,9.10*) Ale daleko podrobněji se nad Ježíšovým jménem zamýšlí v kázání v den liturgické oslavy tohoto jména. Svou úvahu začíná veršem *L 2,21*, kdy je dítěti při obřizce dáno jméno Ježíš. Toto jméno dal svému Synu sám nebeský Otec prostřednictvím anděla dříve, než byl počat v mateřském lůně.⁶⁰ V kázání na svátek Uvedení Páně do chrámu autor říká, že Ježíš dostal při obřizce jméno, které mu už na věčnosti dal jeho Otec.⁶¹

Když Ježíš prožíval své utrpení, chtěl přijmout každé ponížení a potupu, proto dopustil, aby spolu s jeho tělem a krví bylo přibito na kříž i jeho nejsvětější jméno. O to se postaral Pilát, když dal zhotovit ceduli s nápisem: „Ježíš Nazaretský, král židovský.“ (*J 19,19*)⁶² Autor říká, že jméno Ježíš je nejmocnější, protože skrze ně získáváme největší milosti. Vypočítává celkem tři druhy milostí, které nám toto jméno přináší: spásu, vyslyšení našich modliteb a požehnání našich činností.⁶³

Předně tedy skrze Ježíšovo jméno získáváme spásu. A spásu potřebujeme kvůli našim prarodičům, kteří zhřešili, a my všichni jsme zhřešili v nich. Proto, jak říká autor, musel přijít z nebe lékař a Spasitel, aby učinil za nás zadost Boží spravedlnosti. On za nás lidi vytrpěl zasloužený trest a svou smrtí na kříži nám zjednal spásu. Touto smrtí si Pán zasloužil jméno Ježíš, které znamená spasitel,

---

⁵⁹ Srov. *Dogmatika*, s. 229.

⁶⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 40-41.

⁶¹ Srov. *Kázání 3*, s. 25.

⁶² Srov. *Kázání 3*, s. 40.

⁶³ Srov. *Kázání 3*, s. 41.

jak jsme již uvedli výše.⁶⁴ Následně autor vypočítává sedm dobrodiní, kterých se nám dostává skrze Ježíšovu spásu.

Skrze to jméno stalo se nám hříšným potomkům Adamovým spasení; skrze to jméno se nám hříchové odpustily; skrze to jméno se Otec nebeský s námi smířil; skrze to jméno obrátil k nám zase svou milostivou tvář. [...] Ve jménu tom se nám káže slovo Boží, ve jménu tom se nám udělují svátosti, [...] ve jménu tom účastni býváme všech těch milostí, kteréž složeny jsou v církvi Boží.⁶⁵

Pravdivost svých slov o spáse získané skrze Ježíšovo jméno dosvědčuje autor výrokem svatého Petra před radou: „[...] není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni.“ (Sk 4,12)

Druhou milostí, kterou získáváme skrze Ježíšovo jméno, je vyslyšení našich modliteb. Autor se opět odvolává na Písmo a Ježíšova slova: „Amen, amen, pravím vám, budete-li o něco prosit Otce ve jménu mém, dá vám to.“ (J 16,23) K jeho vlastním slovům ještě připojuje slova žalmu: „[...] v tvém jménu pozvedám dlaně.“ (Ž 63,5a)

Poslední hlavní milostí získanou skrze jméno Ježíš je požehnání našich činností. Svoje tvrzení autor opět opírá o dva biblické výroky. Uvádí příběh ze *Skutků*, jak šli svatí Petr a Jan do chrámu a u Krásné brány uviděli žebrat chromého od narození. Petr mu řekl: „Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod!“ (Sk 3,6) Druhým biblickým veršem nás autor vybízí slovy svatého apoštola Pavla: „Všechno, cokoli mluvíte nebo děláte, číňte ve jménu Pána Ježíše a skrze něho děkujte Bohu Otci.“ (Ko 3,17) Autor příklady z Písma potvrzuje svou jistotu, že nám Bůh neodepře nic, zač prosíme skrze nejsvětější jméno jeho Syna.

2.2 Vtělení Božího Syna

Tajemství vtělení se J. V. Jirsík věnuje velmi podrobně, jak v *Populární dogmatice*, tak i v kázání z Božího hodů vánočního. Některé pasáže a formulace z kázání jsou téměř doslovně shodné s částmi jeho *Dogmatiky*, někdy jsou více rozvedené. V kázání je však propracovanější struktura výkladu, proto se jí

---

⁶⁴ Srov. *Kázání 3*, s. 42.

⁶⁵ *Kázání 3*, s. 42.

budeme držet i v naší práci a některé myšlenky doplníme z *Populární dogmatiky*. Autorovu nauku o vtělení můžeme stručně shrnout asi takto: Svým vtělením sám sebe Bůh oslavil a projevil tím svou moudrost, lásku a spravedlnost, a z toho plyne oslavení nás lidí a naše vykoupění. Postupně se budeme jednotlivými částmi tohoto tvrzení zabývat.

2.2.1 Vtělení jako Boží oslavení

Autor začíná kázání veršem z prologu *Janova evangelia*: „A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.“ (*J 1,14a*) Tento verš dosvědčuje, že se splnilo to, co Bůh přislíbil Adamovi a Evě v ráji a co předpovídali proroci z vnuknutí Ducha svatého.⁶⁶ Autor dále vyzdvihuje a oslavuje vznešenost, velikost a důstojnost Boha, který řídí celý svět, a který se stal člověkem a „chodil osobně mezi lidmi.“⁶⁷ Na jiném místě autor říká, že Boží Syn: „[...] opustil trůn své nebeské slávy, vzal na sebe lidské tělo, a přišel k nám bídým lidem, [...]“⁶⁸ Tím, že Boží Syn na sebe vzal lidské tělo malého dítěte, že se narodil ve chlévě a v chudé rodině, neponížil své svrchované Božství, ale projevil svou všemohoucnost a sám sebe oslavil.⁶⁹ Na tuto skutečnost autor vztahuje druhou část výše citovaného verše: „Spatřili jsme jeho slávu, slávu jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy.“ (*J 1,14b*) Tuto slávu svého Božství Syn vtělením nezmenšil, ani nezatemnil, ale zjevil. A zjevil celému světu takovým způsobem, že už to nikdy v budoucnu znovu neudělal. Ten, který z ničeho stvořil svět, svým vtělením zjevil svou všemohoucnost, moudrost, lásku a spravedlnost tak zřetelně, že už to nebylo třeba nikdy opakovat.⁷⁰ J. V. Jirsík na tuto skutečnost vztahuje slova žalmu: „Setkají se milosrdenství a věrnost, spravedlnost s pokojem si dají políbení.“ (*Ž 85,11*)

Dále autor říká, že vtělení se uskutečnilo pouze působením Ducha svatého, ani nemluví o souhlasu Panny Marie.⁷¹ Mariin souhlas s vtělením Božího Syna je zmíněn až v kázání ze svátku Jména Panny Marie.⁷² V *Populární dogmatice* je

---

⁶⁶ Srov. *Kázání 3*, s. 9.

⁶⁷ *Kázání 3*, s. 9.

⁶⁸ *Kázání 2*, s. 124.

⁶⁹ Srov. *Kázání 3*, s. 10.

⁷⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 10.

⁷¹ Srov. *Kázání 3*, s. 11.

⁷² Srov. *Kázání 3*, s. 193.

uvedena skutečnost vtělení jako Božího působení hned dvakrát.⁷³ V kázání ze svátku Navštívení Panny Marie se autor zmiňuje okrajově o vtělení a říká: „Z Marie však on sám vzal tělo na sebe, z těla jejího učinil svoje, a z těla jejího požíval.“⁷⁴ Lidská přirozenost a tělo, které na sebe vzal Boží Syn při vtělení, byly z Panny Marie.⁷⁵

2.2.2 Vtělení jako projev Boží moudrosti

Boží syn se vtělil proto, aby lidstvo vyučil, vykoupil a spasil.⁷⁶ A právě tím projevil svou svrchovanou moudrost. Bůh sice vyučoval lidi skrze proroky, ale ti jim neuvěřili. Proto se Bůh rozhodl vzít na sebe lidské tělo, sám lidi vyučovat a získat jim spásu.⁷⁷ Podle autora je Bůh moudrý také proto, že osobně přinesl lidem poklady vší moudrosti a ukázal cestu ke ctnostem, k časnému i věčnému dobru.⁷⁸ Vtělený Bůh ukázal lidem, jak mají žít, aby mohli dojít spásy.

2.2.3 Vtělení jako projev Boží lásky

Bůh nechtěl nechat lidi trpět v bídě jejich hříchů, i když si to sami způsobili. Hned v ráji jim slíbil spasitele a vtělením splnil to, co prvním lidem přislíbil.⁷⁹ Chtěl je spasit, a proto se vtělil, čímž projevil svou lásku a milosrdenství. J. V. Jirsík říká, že nám Bůh nemohl projevit větší lásku, než když se vtělil.⁸⁰ „Větší lásku nad tuto lásku, že nám dal Syna svého, nelze pomyslet.“⁸¹ V *Populární dogmatice* autor uvádí dva důvody, proč na sebe Boží Syn vzal lidské tělo. Za prvé přijal naše smrtelné tělo, aby poznal, jak nám je v našem těle, a aby nás mohl spravedlivě soudit. A za druhé, aby utrpením jeho

---

⁷³ Srov. *Dogmatika*, s. 218.

⁷⁴ *Kázání 3*, s. 165.

⁷⁵ Srov. *Kázání 3*, s. 165.

⁷⁶ V *Populární dogmatice* je uvedeno „[...] aby nás osvítíl, posvětil a spasil.“

⁷⁷ Srov. *Kázání 3*, s. 11-12.

⁷⁸ Srov. *Dogmatika*, s. 236.

⁷⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 236.

⁸⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 12.

⁸¹ *Kázání 3*, s. 12.

těla byl zničen hřích, který v lidském těle začal.⁸² To všechno autor vnímá jako projev Boží lásky.

2.2.4 Vtělení jako projev Boží spravedlnosti

J. V. Jirsík říká, že Bůh nemůže nechat bez trestu naše hříchy, ale protože nás miluje, nechtěl nás zatratit. Proto se rozhodl, že potrestá jen jednoho, a to takového, který ho je hoden svou důstojností, může zastoupit celé lidstvo a za všechny nést hříchy. A protože Syn miluje lidi, rozhodl se pro jejich spásu vtělit a dobrovolně podstoupit utrpení a smrt.⁸³ Z toho vyplývá, že hřích nemůže odčinit žádný člověk, ale pouze osoba rovná Bohu, tedy Bůh sám. Proto se musel Boží Syn vtělit, aby jako Bohočlověk vytrpěl tresty za celé lidstvo. A toto utrpení přijal Syn pro naši spásu z lásky a dobrovolně.

2.2.5 Vtělení jako oslavení lidí

Jak sám název napovídá, zamysleme se nad tím, jak z Božího vtělení plyne naše oslavení. J. V. Jirsík odpovídá jednoduše: Bůh nás oslavil tím, že „Syn Boží stal se člověkem, krom hříchu ve všem nám podobným.“⁸⁴ V kázání to však ještě více rozvádí.

Ne tělem nad lidské tělo vznešenějším, ne oslaveným tělem se přiodil, nýbrž tělem smrtelným, tělem takovým, jakověž my hříšní a smrtelní lidé máme. Velebnost a vznešenost Boží přikryla se naší nízkostí, Boží síla a moc naší mdlobou a slabostí, věčnost a nesmrtelnost jeho naší tělesnou smrtelností. Syn Boží přijal způsob služebníka, učinil se ku podobnosti lidí, a nalezen byl jako člověk.⁸⁵

Citovaným úryvkem autor volně parafrázuje píseň o Kristu z *Listu Filipánům* verše 2,6-8. Stejně jako svatý Pavel oslavuje Božího Syna, který se úplně zřekl své Božské důstojnosti a stal se pro naši spásu smrtelným člověkem. Sám autor výše citovaný úryvek vysvětluje.

---

⁸² Srov. *Dogmatika*, s. 236.

⁸³ Srov. *Kázání 3*, s. 13.

⁸⁴ *Kázání 3*, s. 13.

⁸⁵ *Kázání 3*, s. 13.

Pán Ježíš ponížil sebe samého, by povýšil nás; on vzal na sebe křehkou smrtelnou přirozenost naši, by zúčastnil nás své Boží přirozenosti; on se stal chudým, aby obohatil nás; on se dal raniti, by naše smrtelné rány zléčil a zhojil.⁸⁶

V poslední větě tohoto výkladu můžeme vidět inspiraci prorokem Izajášem. Vzdáleně tam zaznívá píseň o trpícím služebníku, konkrétně verše 53,4-5. Podle autora k velké cti a slávě Boží slouží to, že Bůh opustil svůj nebeský trůn a stal se pro nás člověkem jako my. K ještě větší cti a slávě a lidskému oslavení slouží to, že se pro nás stal služebníkem.⁸⁷ V *Populární dogmatice* tuto skutečnost také probírá, ale nezabývá se hledáním souvislostí mezi vtělením a textem *Fp 2,6-8*.

Přestože Jirsík mluví o sebeponížení Božího Syna, nikdy se nezabývá tématem kenóze. I když volně cituje *Fp 2,6-8*, vidí v něm pouze povýšení člověka a oslavení Boha. Už církevní otcové vykládali tyto verše ve smyslu sebezřeknutí Slova. Avšak nebyla mezi nimi jednota v tom, jestli se jedná o sebezřeknutí nestvořeného Slova, nebo Slova vtěleného.⁸⁸ Ale jak jsme uvedli výše, Jirsík se touto otázkou nezabývá.

Kromě zdůraznění skutečnosti, že se vtělený Boží Syn snížil na naši úroveň a tím nás lidi oslavil, je důležitá ještě jiná věc. Ve výše citovaném odstavci autor také říká, že Bůh přijetím naší lidské přirozenosti dává nám lidem účast na své přirozenosti božské. Dále k tomu ještě dodává:

Pomni člověče, ty chodíš v takovém těle, v jakovémž druhdy Bůh a Spasitel tvůj chodil; ty máš duši, jakovou druhdy se svým božstvím spojiti ráčil vtělený Bůh tvůj! [...] Syn Boží snížil se k tobě, aby tě k sobě povýšil.⁸⁹

Z tvrzení, že nám Bůh dává účast na své přirozenosti, a z výše citovaného textu vyplývá, že účelem vtělení je také zbožštění člověka. Ale když shrneme obsah celé kapitoly, můžeme říci, že podle J. V. Jirsíka je hlavním důvodem vtělení zjevení a oslavení Boha.

---

⁸⁶ *Kázání 3*, s. 13.

⁸⁷ Srov. *Kázání 3*, s. 14.

⁸⁸ Srov. POSPÍŠIL, C. V., *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 241.

⁸⁹ *Kázání 3*, s. 14.

2.3 Utrpení a smrt Ježíše Krista

Vykupitelským utrpením a smrtí Ježíše Krista se J. V. Jirsík zabývá převážně v kázáních o postních nedělích. Během všech postních nedělí a Velkého pátku převyprávěl věřícím celé pašije. Není zde systematicky představena nauka o utrpení a smrti Ježíše z Nazareta, ale barvitě popsány události Kristova umučení. Spíše než o homilie se jedná o katecheze, které obsahují i rady do duchovního života. Nejčastěji zmiňovaným tématem je důvod Kristova ukřižování. Sesbírali jsme jednotlivé zmínky o důvodech Ježíšova utrpení a pokusíme se z nich analyzovat autorův pohled na toto tajemství.

2.3.1 Kristova smrtelná úzkost v Getsemane

Ježíšovo utrpení začíná po Poslední večeři v Getsemanské zahradě. Ježíš odešel s učedníky na opuštěné místo, aby se mohl modlit. J. V. Jirsík si klade otázku, co tenkrát naplňovalo Pánovo srdce. A sám si odpovídá: „Tři věci to byly, kterýmiž zmítáno bylo srdce jeho: strach, zármutek a tesklivost.“⁹⁰ Strach naplňoval Kristovo srdce, protože měl před očima krutou a hanebnou smrt, kterou měl podstoupit. Tomuto strachu propadla Ježíšova lidská přirozenost a tento strach způsobil, že se jeho pot změnil v krev.⁹¹ Z toho plyne, že Ježíš dobře věděl, jaké utrpení ho čeká. To samé zaznívá i v *Populární dogmatice*, když autor píše, že Ježíš při poslední cestě do Jeruzaléma předpověděl učedníkům všechno, co bude muset trpět.⁹²

Autor jde v úvaze dál. Říká, že nastávající utrpení a krutá smrt sice Ježíše děsily, ale nemohlo to být hlavní příčinou jeho zármutku, protože vše chtěl podstoupit dobrovolně.⁹³ V *Populární dogmatice* je vše více rozvedeno: „Pán Ježíš věděl všecky zlé úmysly nepřátel svých, a mohl ujíti úkladů jejich; než ale svatá vůle jeho byla, smrt podstoupiti, [...]“⁹⁴ Z výše uvedeného můžeme udělat závěr, že se Ježíš svobodně rozhodl podstoupit utrpení a smrt, je to jeho svatá vůle, i když tomu mohl uniknout. Na tomto místě autor ještě nemluví o Otcově

---

⁹⁰ *Kázání 3*, s. 230.

⁹¹ Srov. *Kázání 3*, s. 230-231.

⁹² Srov. *Dogmatika*, s. 243.

⁹³ Srov. *Kázání 3*, s. 231.

⁹⁴ *Dogmatika*, s. 243.

vůli. Teprve až pokročí v kázání dále, když Ježíš poklekne k modlitbě, cituje jeho slova: „Abba, Otče, tobě je všechno možné; odejmi ode mne tento kalich, ale ne, co já chci, nýbrž co ty chceš.“ (Mk 14,36) J. V. Jirsík vysvětluje Ježíšovo pokleknutí tak, že se před Otcem pokořil a v modlitbě vyznal jeho všemohoucnost. S úplnou důvěrou doufá Ježíš v pomoc svého Otce, ale zároveň všechno svěřuje do jeho vůle, modlí se, aby se stala Otcova vůle. Syn odevzdal svou vůli Otci.⁹⁵

J. V. Jirsík z této události vyvozuje radu do duchovního života svých věřících. Mají se modlit pokorně a s důvěrou jako jejich Pán. A když nejsou hned jejich modlitby vyslyšeny, nemají naříkat, vždyť Bůh o nich ví. Jako příklad uvádí Ježíšovu modlitbu v Getsemanské zahradě, kde se Ježíš vroucně modlil, ale nadarmo, protože Otec ho vyslyšet nechtěl. Autor to vysvětluje našim největším dobrem, kterým je spása. A protože jenom Bůh nejlépe ví, co nám ke spáse prospívá, to nám také dává.⁹⁶

Vraťme se ale k hlavní příčině Pánova zármutku. Podle autora to je bolest nad hříchy celého světa. Ježíš vidí, že jeho smrt mnohým lidem neprospěje, a že jeho krev bude za ně zbytečně prolita, předvídá odmítnutí jeho výkupné oběti. Na základě toho autor vybízí posluchače k pravé lítosti nad svými hříchy, za prvé proto, že jimi obnovují Kristovo utrpení a za druhé, že bez skutečné lítosti na nich bude zmařena Kristova prolitá krev.⁹⁷ Tímto zmařením Ježíšovy oběti autor věřícím naznačuje, že mohou být uvrženi do pekla. Neříká to tak otře, ale spíše věřící povzbuzuje: „[...] zmužile pokračujte na cestě pokání, setrvejte až do konce, a nebudete zavrženi.“⁹⁸ Autor nestraší jenom peklem. Jako dobrý pastýř povzbuzuje své věřící k pokání a varuje před možností věčného zavržení. Za příklady pravé lítosti nad hříchy uvádí Marii Magdalenu a apoštola Petra.

2.3.2 Kristova slova na kříži

Ježíšovým slovům proneseným při umírání na kříži věnuje J. V. Jirsík celé velkopáteční kázání. Vybral je z Matoušova, Lukášova a Janova evangelia a pokusil se je chronologicky seřadit. Postupně se jednotlivými výroky zabývá,

---

⁹⁵ Srov. *Kázání 3*, s. 232.

⁹⁶ Srov. *Kázání 3*, s. 232-233.

⁹⁷ Srov. *Kázání 3*, s. 231.

⁹⁸ *Kázání 3*, s. 258.

vysvětluje je a vyvozuje z nich rady do duchovního života pro své posluchače. Vybrali jsme jen tři Pánovy výroky a ukážeme si, jak je autor vysvětluje.

Na úvod homilie klade autor řečnickou otázku, kdo je ten, který visí na kříži. A sám si odpovídá: „Je to ten, na něhož vložil Hospodin nepravosti nás všech, ten, jenž je raněn pro naše nepravosti a zmučen pro naše nevěrnosti, jehož jizvami jsme uzdraveni.“⁹⁹ (srov. *Iz 53,4-6*) Zde opět vztahuje autor na trpícího Krista Izajášovo proroctví o trpícím služebníkovi.

První slova, která podle autora Ježíš na kříži řekl, jsou: „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.“ (*L 23,34*) Syn Boží odpouští svým nepřátelům, Bůh a Pán svým tvorům. Autor říká svým posluchačům, že i my máme odpouštět svým nepřátelům, jinak za nás Kristus prolije krev zbytečně.¹⁰⁰

Následují slova řečená Ježíšem kajícím lotrovi, který se ho zastal před rouhajícím se zločincem. „Amen, pravím ti, dnes budeš se mnou v ráji.“ (*L 23,43*) Autor se zamýšlí, jak mohl tento zločinec poznat v ukřižovaném muži svého Pána a Spasitele. Důvodem je všemohoucí Boží milost, kterou přijal do svého otevřeného srdce.¹⁰¹

Když viděl umírající Ježíš pod křížem svou plačící matku, proto, aby ji potěšil, jí řekl: „Ženo, hle, tvůj syn!“ (*J 19,26b*) Ježíš nazývá svou matku neosobním označením „ženo“, protože ji nechce výslovně nazvat svou matkou, aby proti ní nepopudil své nepřátele a nevydal ji v nebezpečí. Pánova slova řečená k Janovi: „Hle, tvá matka!“ (*J 19,27b*), vysvětluje autor zase tak, že Ježíšův učedník má být od nynějška synem jeho matky. A Maria má přijmout Jana za svého syna.¹⁰² Jirsík tato slova vysvětluje velmi prostě. Vůbec se nezmiňuje o Mariině duchovním mateřství, které se z tohoto místa odvozuje.

Opuštěnost matky připomněla Ježíši jeho vlastní opuštěnost a nesmírná bolest pronikla jeho duši. Boží Syn zde umírá, aby zahladil naše nepravosti. Otec chtěl, aby se skrze něho učinilo zadost spravedlnosti, a proto ho opustil a nechal ho trpět jako svého největšího nepřítele. V této velké opuštěnosti Kristus zvolal: „Eli, Eli, lema sabachthani?“ (*Mt 27,46b*) Autor cituje Ježíšova slova jen v hebrejštině a neuvádí jejich český překlad, ani to, že se jedná o začátek 22. žalmu. Jejich smysl volně vykládá, jakoby mluvil sám Ježíš: „Umírám za vás

---

⁹⁹ Srov. *Kázání 3*, s. 67-68.

¹⁰⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 69.

¹⁰¹ Srov. *Kázání 3*, s. 70.

¹⁰² Srov. *Kázání 3*, s. 71.

nejen smrtí hroznou, ale jsem také docela opuštěn. Josefa vysvobodil můj Otec ze žaláře, Davida z rukou Goliáše, [...]: toliko se mnou nemá slitování, toliko nade mnou se zapomenul – aby vám bylo spomožino.“¹⁰³ J. V. Jirsík zde podává originální výklad, aby zdůraznil Ježíšovu opuštěnost. Vyjmenovává několik starozákonních postav, které Bůh vysvobodil z nebezpečí, ale jen svého Syna nevyslyšel. Autor však dodává, že to je proto, aby bylo lidstvo zachráněno.

Dalším slovem, které trpící Ježíš volá je: „Žízním.“ (J 19,28b) Tímto zvoláním nás Pán chce upozornit na to, abychom žíznili a lačněli po spravedlnosti a hledali Boží království.¹⁰⁴ (srov. Mt 5,6) Autor dává Ježíšovo zvolání do souvislosti s blahoslavenstvím a interpretuje ho jako výzvu, abychom usilovali o spravedlnost.

Nejdůležitějším slovem, které umírající Kristus na kříži zvolal, je podle J. V. Jirsíka: „Dokonáno jest!“ (J 19,30b) Podrobně tento výrok komentuje a vysvětluje význam jeho slov.

Arciotcové a proroci je slyšeti žádali, a neslyšeli. Nebe se nad tímto slovem zaradovalo, a peklo zarmoutilo. To slovo celému světu požehnání přineslo; tím slovem se naplnilo, což Bůh prvním naším rodičům v ráji přislíbil. Dokonáno jest dílo vykoupení lidského, dokonáno jest všecko, což se dle vůle Otce nebeského státi mělo. Hlava starého hada byla potřena, veliký dlužní list byl roztrhán a zmařen, lidské pokolení bylo s Bohem smířeno.¹⁰⁵

Autor zdůrazňuje dalekosáhlý význam těchto slov. Lidstvo se konečně dočkalo požehnání plynoucího z dovršení Kristova vykupitelského díla, stvrzeného slovy „dokonáno jest“. Naplnilo se protoevangelium, Kristus rozdrtil hlavu hada a lidstvo bylo vykoupeno. Je zde cítit velká vděčnost Bohu za naše vykoupení.

Když Ježíš všechno vytrpěl a dokonal, před tím než skonal, zvolal mocným hlasem ze svého kříže poslední slova: „Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha.“ (L 23,46b) V té chvíli se chrámová opona roztrhla na dvě části, nastalo zatmění slunce, začalo zemětřesení a hroby zemřelých se otevřely. (srov. Mt 7,51-52) Podle autora tyto úkazy znamenají, že neživá příroda viditelně projevuje smutek nad smrtí svého Stvořitele a vyznává ho svým Pánem.¹⁰⁶

---

¹⁰³ *Kázání 3*, s. 72-73.

¹⁰⁴ Srov. *Kázání 3*, s. 74.

¹⁰⁵ *Kázání 3*, s. 74.

¹⁰⁶ Srov. *Kázání 3*, s. 75.

Je vidět, jakou dává J. V. Jirsík vážnost a důležitost slovům umírajícího Ježíše na kříži. Některé výroky dává do souvislosti s jinými biblickými místy, a tak je interpretuje, jindy podává vlastní výklad. Největší důležitost klade na slova „dokonáno jest“, která znamenají završení vykoupení lidského pokolení.

2.3.3 Kristova vykupitelská smrt

Proč přišel Syn Boží na svět? To je otázka, na kterou J. V. Jirsík ve svých postních kázáních odpovídá. Odpověď je jasná a stručná: „On přišel na svět, aby trpěl.“¹⁰⁷ V *Populární dogmatice* k tomu dodává, že Ježíš přišel „[...] dát svůj život v oběť za hříchy všech lidí.“¹⁰⁸ Ježíšovým posláním na světě bylo přinést v utrpení svůj život jako oběť za spásu lidí. Nevinný trpěl za hříšníky. Pánovo utrpení dává autor do souvislosti se dvěma verši z Izajášova proroctví o trpícím služebníku:

Byly to však naše nemoci, jež nesl, naše bolesti na sebe vzal, ale domnívali jsme se, že je raněn, ubit od Boha a pokořen. Jenže on byl proklán pro naši nevěrnost, zmučen pro naši nepravost. Trestání snášel pro náš pokoj, jeho jizvami jsme uzdraveni. (Iz 53,4-5)

Podle Izajášova proroctví Kristus trpěl a zemřel za naše hříchy, aby nás zachránil. Citovanými verši autor dokládá pravdivost svých tvrzení. To, co prorok Izajáš předpověděl, se na Ježíši splnilo.

Dále se J. V. Jirsík zabývá otázkou, jaké plody nám přineslo Kristovo utrpení a smrt. Stejně jako na jiných místech dává odpověď jednou a stručnou větou: „Krvavou, od Syna Božího na dřevě kříže vykonanou obětí učinilo se spravedlnosti Boží dosti, byli jsme vykoupeni, a s Bohem smířeni.“¹⁰⁹ V *Populární dogmatice* autor tuto pravdu víry více rozvádí a říká, že pro zásluhy získané krví svého Syna, Bůh lidem odpustil hříchy i zasloužené tresty a dal nám věčný život.¹¹⁰ Ježíšovou smrtí jsou naše hříchy zničeny a my jsme usmířeni s Bohem. Toto zamyšlení o plodech Kristovy oběti můžeme doplnit autorovým

---

¹⁰⁷ *Kázání 1*, s. 242.

¹⁰⁸ *Dogmatika*, s. 243.

¹⁰⁹ *Kázání 3*, s. 33.

¹¹⁰ *Srov. Dogmatika*, s. 244.

výstižným výrokiem: „Ježíš, Syn Boží, s nás vinu naši sňal, na sebe vzal, a svou smrtí smazal.“¹¹¹

Na základě popsaného Kristova utrpení dává autor svým posluchačům radu do duchovního života. Vysvětluje jim, že pokušení a utrpení jim sesílá Bůh, aby je vyzkoušel ve věrnosti, očistil, utvrdil v ctnostech a posílil v dobrém.¹¹² Aby dodal důraz svým slovům, stylizuje se opět do role Krista, a tak promlouvá k věřícím: „[...] já trpěl pro tebe, trp také ty, a dojdeš oslavení svého.“¹¹³ Toto utrpení nás připodobňuje Ježíši Kristu. „On trpěl, a chce, abychom i my trpěli.“¹¹⁴ Autor říká, že to je dědictví, které nám Pán zanechal. Máme je ochotně a vděčně přijmout a určitě přijde čas, kdy dostaneme odměnu. Své tvrzení dosvědčuje parafrází 126. žalmu: „Budeme sklízet v radosti a jásotu, co jsme seli v pláči a smutku.“¹¹⁵

V *Populární dogmatice* J. V. Jirsík v souvislosti s Ježíšovou obětí rozvádí téma našeho ospravedlnění, kterému se v kázáních nevěnuje. Kromě odpuštění našich hříchů a trestů nás také Pán svou smrtí na kříži ospravedlnil. Podle autora ospravedlnění znamená nadpřirozené posvěcení, a to posvěcení skutečné pro Kristovy zásluhy.¹¹⁶ Tuto skutečnost autor dokládá výrokiem apoštola Pavla: „Všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy; jsou ospravedlňováni zadarmo jeho milostí vykoupením v Kristu Ježíši.“ (Ř 3,23-24)

Když shrneme pojednání o Pánově utrpení, můžeme říci, že se J. V. Jirsík převážně zaměřuje na popsání krutosti a velikosti Ježíšova utrpení. Kristovo utrpení a smrt jsou nespravedlivé, ale Ježíšem dobrovolně a s láskou přijaté a za naši spásu obětované.

2.4 Kristův druhý příchod

Tajemstvím parúsie se J. V. Jirsík zabývá příznačně v kázání z XXIV. neděle po Sslání Ducha svatého, poslední neděle v církevním roce podle

---

¹¹¹ *Dogmatika*, s. 244.

¹¹² Srov. *Kázání 3*, s. 257.

¹¹³ *Kázání 3*, s. 258.

¹¹⁴ *Kázání 3*, s. 257.

¹¹⁵ Srov. *Kázání 3*, s. 257.

¹¹⁶ Srov. *Dogmatika*, s. 244.

tehdejšího liturgického kalendáře. Některé části kázání téměř doslovně převzal z *Populární dogmatiky*. Ústřední verš své homilie si zvolil z perikopy o příchodu Syna člověka: „Tehdy se ukáže znamení Syna člověka na nebi; [...] a uvidí Syna člověka přicházet na oblacích nebeských s velkou mocí a slávou.“ (Mt 24,30) Ježíš Kristus přijde znovu, ne jako malé dítě a smrtelný člověk, ale jako soudce živých a mrtvých. Přijde, aby soudil celé lidské pokolení, aby oddělil dobré od zlých a každého odměnil podle jeho skutků. Kromě soukromého soudu, který musí každý člověk podstoupit hned po své smrti, se bude jednou konat soud poslední. Je správné, aby byly jednou odhaleny tajné Boží soudy, a tím zjevena Boží spravedlnost.¹¹⁷ Bůh při soudu nehledí na postavení člověka, ani na to, zda je bohatý nebo chudý. Autor zdůrazňuje Boží spravedlnost a dosvědčuje ji slovy svatého Pavla: „Bůh nikomu nestrání.“ (Ř 2,11) Tento Boží soud bude strašný a všechny lidi naplní strach a hrůza. V kázání důrazně varuje nekající hříšníky a hrozí jim věčným zavržením a peklem. Naproti tomu spravedliví budou přijati do věčné radosti.¹¹⁸

Druhý příchod Krista autor v *Populární dogmatice* dosvědčuje i jinými biblickými citacemi. Nejdůležitější z nich je ze *Skutků apoštolů* z události Nanebevstoupení Páně: „Muži z Galileje, co tu stojíte a hledíte k nebi? Tento Ježíš, který byl od vás vzat do nebe, znovu přijde právě tak, jak jste ho viděli odcházet.“ (Sk 1,11) Předpovědi Kristova příchodu u *Matouše* i ve *Skutcích* se shodují v tom, že Ježíš přijde v oblacích jako Pán a král a všemohoucí soudce, kterému Otec dal všechnen soud do rukou.¹¹⁹ (srov. J 5,22)

2.5 Tajemství eucharistie a mše svaté

Ježíšově oběti se J. V. Jirsík věnuje celkem v deseti homiliích, jak ve smyslu mše svaté, tak i eucharistie. Přitom samotný výraz eucharistie autor nepoužívá. Ve svých kázáních totiž nepoužívá cizí slova. Když mluví o eucharistii, nazývá ji Nejsvětější svátostí oltářní, Nebeským chlebem nebo Andělským chlebem, o mši svaté používá nejčastěji výraz Nejsvětější oběť.

---

¹¹⁷ Srov. *Kázání 2*, s. 182-183.

¹¹⁸ Srov. *Kázání 2*, s. 186-187.

¹¹⁹ Srov. *Dogmatika*, s. 553.

V homiliích klade důraz na to, aby věřícím srozumitelným způsobem vysvětlil Kristovu reálnou přítomnost ve způsobách chleba a vína, dále pak totožnost Kristovy oběti na Kalvárii a ve mši svaté na oltáři. Tyto dvě skutečnosti ve svých kázáních velmi těsně spojuje, proto jsme se rozhodli psát o nich společně v jedné kapitole, i když téma eucharistie patří do pojednání o svátostech. Sám autor ve své *Dogmatice* zahrnul téma mše svaté do christologie. Tím velmi zdůraznil význam mše svaté.

2.5.1 Kristova oběť ve mši svaté

Vysvětlení tajemství mše svaté se J. V. Jirsík věnuje velmi důkladně. Nejvíce o něm mluví v kázání ze slavnosti Zjevení Páně, ze kterého budeme čerpat i v kapitolách o eucharistii, a dále v kázáních z devatenácté neděle po Duchu svatém a v den slavnosti Posvěcení chrámu. V *Populární dogmatice* se mši svaté věnuje ve třetím dílu pojednání o Bohu Spasiteli.

Hlavní myšlenka, která spojuje ona tři kázání a pojednání v *Dogmatice*, je totožnost Ježíšovy oběti na Kalvárii a ve mši svaté. Téměř všude se objevuje skoro doslovné srovnání, které ukazuje jejich shodné prvky i rozdíly.

A hle, tu horu Kalvárskou máte i zde, neb zde na oltáři, [...], děje se, co tam. Tam se Pán Ježíš za nás Otcí svému nebeskému obětoval – a to činí i zde. Tam nás ospravedlnil, a nám bránu do života věčného otevřel – a to činí i zde. Tam nás s Otcem svým nebeským smířil, tam nás vykoupil a spasil – a to činí i zde, s tím toliko rozdílem, že se tam za nás obětoval viditelně, zde neviditelně; tam osobně, při mši svaté skrze ruce kněžské; tam s bolestí, zde bez bolesti.¹²⁰

V kázání ze slavnosti Zjevení Páně ještě navíc dodává, že na Kalvárii se Ježíš obětoval krvavě a ve mši svaté nekrvavě. Celkem tedy autor vypočítává šest shodných prvků a čtyři rozdíly mezi Kristovou obětí na kříži a ve mši svaté. Tyto rozdíly se týkají jen toho, že na kříži byl Ježíš přítomen fyzicky a na oltáři je přítomen svátostně. V *Populární dogmatice* shrnuje toto srovnání do jedné věty: „Mše svatá jest nekrvavá oběť nového zákona, vždy trvajícím památkou krvavé oběti, kterouž Ježíš Kristus na kříži dokonal.“¹²¹ J. V. Jirsík tedy nedělá žádný rozdíl mezi kalvárskou obětí na kříži a eucharistickou obětí na oltáři v kostele. Je to pro něho jediná a trvalá oběť. Vždyť společně se svatým Bonaventurem

---

¹²⁰ *Kázání 2*, s. 143.

¹²¹ *Dogmatika*, s. 254.

shodně říká, že oltář symbolizuje Kristův kříž.¹²² Avšak z výše citovaného úryvku spíše vyznívá, že Jirsík považuje oltář za novodobou horu Kalvárii. A na tomto současném kříži a hoře se nekrvavým způsobem každý den obětuje to, co krvavým způsobem vykonal Syn Boží na Kalvárii. Účastí na této nekrvavé oběti můžeme získat všechny zásluhy a milosti, které nám Kristus získal svou smrtí na kříži. Zde se až dosud beránek Boží za nás svému Otci obětuje.¹²³

V *Populární dogmatice* autor vysvětluje, jak je to možné, že oběť mše svaté je tou samou obětí, kterou Ježíš přinesl na kříži. Je to proto, že při oběti kalvárské i při oběti mešní je tentýž kněz – Ježíš Kristus, který se obětuje za lidstvo svému Otci.¹²⁴ Je zde tedy jeden a tentýž obětní dar, Ježíšovo tělo a krev. A jeden a tentýž obětující kněz Ježíš Kristus, ale jen s tím rozdílem, že ve mši svaté je Kristus přítomen v osobě kněze sloužícího mši svatou. Tato mešní oběť je věčně trvajícím důkazem Kristovy lásky.¹²⁵

2.5.2 Starozákonní předobrazy mše svaté

S Kristovou obětí na kříži i ve mši svaté souvisejí její předobrazy ve Starém zákoně. J. V. Jirsík o nich mluví jak v kázání ze slavnosti Zjevení Páně, tak v *Populární dogmatice*. V homilii je toto pojednání stručné, proto je doplníme příklady z autorovy knihy.

Ve Starém zákoně najdeme předobrazy krvavé i nekrvavé Kristovy oběti. Předobrazem kalvárské oběti je příběh o obětování Izáka. (*Gn 22,1-19*) Jako Izák nesl na svých zádech dřevo na zápalnou oběť, při které měl být obětován, zrovna tak Kristus si nesl dřevo kříže na Kalvárii. Druhý příklad má také souvislost s Abrahamem. Tentokrát jde o předobraz nekrvavé oběti. Melchisedech, kněz nejvyššího Boha, přinesl po Abrahamově vítězství v boji jako oběť chléb a víno. (*Gn 14,18-20*)¹²⁶ Oprávněnost přirovnání Krista a Melchisedecha dokládá autor dalšími dvěma příklady z Písma. Prvním je Davidovo proroctví: „Hospodin přísahal a nebude želet: Ty jsi kněz navěky podle Malkisedekova řádu.“ (*Ž 110,4*) Druhý příklad je z listu *Židům 5,1-10*. J. V. Jirsík rozhodně souhlasí s novozákonním autorem, že Davidovo proroctví i Melchisedechova oběť mluví

---

¹²² Srov. *Kázání 2*, s. 143.

¹²³ Srov. *Kázání 3*, s. 213.

¹²⁴ Srov. *Dogmatika*, s. 254.

¹²⁵ Srov. *Kázání 3*, s. 37.

o Kristu. Z toho autor vyvozuje, že Pán Ježíš má být knězem navěky. Proto se musí oběť konat neustále a ne jenom jednou. A protože je Syn Boží knězem podle Melchisedechova řádu, musí stejně jako on obětovat Bohu chléb a víno. Z toho důvodu při nekrvavé oběti ve mši svaté je Kristovo tělo a krev přítomno pod způsoby chleba a vína.¹²⁷ J. V. Jirsík při odůvodnění obětních darů ve mši svaté nevychází ze židovské velikonoční večeře, při které se používá nekvašený chléb a víno. Ani nezmiňuje to, že Ježíš při ustanovení mše svaté a Nejsvětější svátosti použil chléb a víno. Ale opírá se o Melchisedechovu oběť.

Nyní se zaměříme na biblické předpovědi Ježíšovy oběti. Krvavou oběť předpovídá v žalmu král David, když v osobě budoucího Mesiáše říká: „Obětní hod ani oběť přídavnou sis nepřál, nýbrž protesals mi uši;¹²⁸ [...]. Tu jsem řekl: Hle, přicházím, [...]. Plnit, Bože můj, tvou vůli [...]. (Ž 40,7-9) Autor tento žalm podrobněji rozebírá. Obětní hod a přídavná oběť jsou Mojžíšovým zákonem předepsané oběti. Hle, přicházím, znamená sám sebe obětovat.¹²⁹ Tento žalm volně parafrázuje a ve stejném smyslu interpretuje i autor listu *Židům* (10,5-7). J. V. Jirsík se tímto výkladem evidentně inspiroval, ale ve své argumentaci jej neuvádí.

Dalším starozákonním proroctvím autor dokládá předpověď mše svaté. Cituje proroka Malachiáše jak v kázání, tak i v *Populární dogmatice*, a podrobně toto místo vysvětluje.

Nemám ve vás zalíbení, praví Hospodin zástupů, a dary z vaší ruky jsem si neoblíbil. Od východu slunce až na západ bude mé jméno veliké mezi pronárody. Na každém místě budou přinášet mému jménu kadidlo a čistý obětní dar. Zajisté bude mé jméno veliké mezi pronárody, praví Hospodin zástupů. (*Mal* 1,10-11)

Podle J. V. Jirsíka tyto dva verše předpovídají, že musí existovat ještě jiná oběť, než ta starozákonní. Předpovídají čistou a nekrvavou oběť, která se bude sloužit na každém místě až do konce časů.¹³⁰ Ústy proroka Bůh předpovídá konec starozákonních obětí a začátek oběti nové. Poněvadž oběť na kříži přinesl

---

¹²⁶ Srov. *Dogmatika*, s. 255.

¹²⁷ Srov. *Dogmatika*, s. 256.

¹²⁸ V překladu, který používá J. V. Jirsík, se píše: „ale dal jsi mi tělo.“ V kontextu v jakém tyto verše vykládá, to je výstižnější.

¹²⁹ Srov. *Dogmatika*, s. 256.

¹³⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 35.

Pán Ježíš jen jednou, musí toto proroctví mluvit o jiné oběti. A tou obětí je oběť mše svaté.¹³¹

Biblická místa, která autor v argumentaci použil, jsou známá a v církvi často v tomto smyslu používána. Nepřichází tedy s ničím objevným, ale drží se tradiční interpretace.

2.5.3 Ustanovení mše svaté a Nejsvětější svátosti oltářní

V kázání na slavnost Božího těla mluví v superlativech o svátosti oltářní, ve které nám Ježíš dává jasný důkaz své lásky. Aby nám Ježíš svou lásku dosvědčil, rozhodl se s námi přebývat se svou krví a tělem pod způsobou chleba a vína.¹³² Toto tajemství svého těla a své krve Ježíš ustanovil při Poslední večeři a oboje dal apoštolům k požívání s pověřením, aby to činili na jeho památku.¹³³ To vše se odehrálo na Zelený čtvrtek, kdy Ježíš poprvé rozdával své tělo a krev a děje se tak až dodnes skrze jeho služebníky.¹³⁴ Autor zde neříká nic objevného, pouze jasně a jednoduše formuluje pravdy víry a předkládá je věřícím.

Musíme ještě odpovědět na otázku: Proč Ježíš ustanovil mši svatou neboli nekrvavou oběť? Je to proto, abychom z Kristovy krvavé oběti na kříži měli trvale živou památku, a aby se nám přivlastňoval z ní plynoucí užitek.¹³⁵ A aby jeho učedníci tutéž oběť přinášeli až do konce světa.¹³⁶ Krvavou obětí na kříži nás Boží Syn vykoupil, usmířil s Bohem a učinil za dost Boží spravedlnosti.¹³⁷ V *Populární dogmatice* J. V. Jirsík odpověď na takovou otázku více rozvádí, ale nepřidává nic nového. V kázání je odpověď mnohem stručnější, ale hutnější.

Při slavnosti Zjevení Páně autor vysvětluje věřícím význam slov: „To činite na mou památku.“ (L 22, 19). Svoje slova stylizuje, jako by je říkal sám Ježíš.

„Moji milí učedníci, tak pravil Syn Boží, nyní jsem tyto způsoby chleba a vína proměnil v tělo a krev svou, obě jsem za vás a za hříchy celého světa Bohu Otci svému obětoval, a chci, byste i vy to činili, vy a nástupci vaši až do skonání

---

¹³¹ Srov. *Dogmatika*, s. 256-257.

¹³² Srov. *Kázání 3*, s. 147.

¹³³ Srov. *Kázání 3*, s. 147.

¹³⁴ Srov. *Kázání 1*, s. 143.

¹³⁵ Srov. *Kázání 3*, s. 33.

¹³⁶ Srov. *Kázání 3*, s. 34.

¹³⁷ Srov. *Kázání 3*, s. 33.

světa na mou památku. A protož vám odevzdávám tu moc, mne den co den a po všecy čas a po celém světě Otcí mému obětovati.¹³⁸

Se mší svatou a tajemstvím eucharistie je také těsně spojena kněžská moc, bez které první ani druhé nemůže existovat. Proto se autor v jedné části kázání obrací i ke kněžím, když se chystá věřícím vysvětlit výše citovaný verš. Chce vyzdvihnout velikost a důstojnost kněží. Říká, že jim bylo mnoho svěřeno tím, že budou vymítat zlé duchy; více jim bylo svěřeno tím, že když vypijí něco jedovatého, neuškodí jim to; ještě více jim bylo svěřeno, protože budou na nemocné vkládat ruce a ti se uzdraví; daleko více jim bylo svěřeno tím, že můžou odpouštět hříchy, ale nejvíce jim bylo svěřeno tehdy, když Ježíš řekl: „To činite na mou památku.“¹³⁹

Když vysvětluje stejný verš v *Populární dogmatice*, omezí se pouze na jedno souvětí: „Těmito slovy přikázal Pán Ježíš učedníkům svým, by netoliko těla a krve požívali, nébrž totěž činili, což on ted' právě činil, to jest, by tělo a krev jeho obětovali.“¹⁴⁰

Ve své dogmatice v kapitole o ustanovení mše svaté dává do souvislosti Poslední večeří se židovskou velikonoční večeří a východem Izraelitů z Egypta. Vysvětluje čtenářům spojitost mezi těmito událostmi. V kázání z druhé neděle po Duchu svatém používá příklad z knihy *Ester*. Popisuje vznešenost a bohatost hostiny krále Achašveróše na jeho hradě v Šušanu, kterou uspořádal pro své dvořany. Přesto tato hostina nedosahuje slávy, důstojnosti a vznešenosti hostiny, kterou pro nás připravil Boží Syn. Jeho hostina není pro vybrané hosty a netrvá pouze sedm dní, ale je pro všechny lidi a trvá věčně. Pokrm podávaný Božím Synem neskonale převyšuje všechny pokrmy krále Achašveróše.¹⁴¹ Autor představuje svým posluchačům téma hostiny, jim blízké a známé z jejich života. Použitím události z knihy *Ester* autor seznamuje věřící i s méně známými příběhy Bible.

---

¹³⁸ *Kázání 3*, s. 34.

¹³⁹ Srov. *Kázání 3*, s. 34.

¹⁴⁰ *Dogmatika*, s. 258.

¹⁴¹ Srov. *Kázání 2*, s. 1.

2.5.4 Kristova přítomnost v eucharistii

Tomuto tajemství víry se J. V. Jirsík ve svých svátečních homiliích věnuje několikrát. Zřejmě mu záleželo na tom, aby tuto skutečnost věřící dobře chápali a vírou vyznávali.

V úvodu kázání ve výroční den Posvěcení chrámu Páně srovnává autor jeruzalémský chrám s katolickým kostelem. Ježíš nazval starozákonní chrám „domem modlitby“ (Mt 21,13) a na jiném místě řekl: „Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.“ (Mt 18,20) Ale v našem kostele nepřebývá Bůh jako v jeruzalémském chrámě,¹⁴² „[...] nýbrž zde Bůh skutečně, podstatně a osobně přebývá a přítomen jest pod způsobou chleba a vína.“¹⁴³ Na tuto skutečnost autor vztahuje výrok Hospodina králi Šalomounovi: „Oddělil jsem jako svatý tento dům, [...]. Mé oči i mé srdce tam budou po všechny dny.“ (IKr 9,3) „O každém katolickém chrámu v pravém a plném smyslu platí, co Bůh řekl o chrámu jeruzalémském.“¹⁴⁴ Autor zde staví na roveň Hospodinovu přítomnost ve starozákonním chrámu s Kristovou eucharistickou přítomností v novozákonních chrámech, našich kostelech. Této skutečnosti připisuje autor velkou důležitost. V *Populární dogmatice* mluví o reálné a podstatné přítomnosti Krista v Nejsvětější svátosti dokonce třikrát.

Zabývali jsme se podstatnou přítomností Krista v eucharistii, podívejme se, jak autor tuto nauku rozvádí dál. Výstižně se vyjádřil v jedné větě, když mluvil o Poslední večeři: „V způsobách chleba a vína obětoval se za nás Bohu otci svému, obětoval se za nás s tělem i krví svou, s božstvím i člověčenstvím svým.“¹⁴⁵ Na několika místech ve svých kázáních říká, že pod způsoby chleba a vína je přítomno Kristovo tělo a krev, ale pouze na dvou místech výslovně mluví i o přítomnosti Kristova božství i lidství v eucharistii. První místo je v kázání ze čtvrté neděle v postě, kde mluví o ustanovení Nejsvětější svátosti oltářní. Druhá zmínka je v kázání ze slavnosti Zjevení Páně, ze kterého jsme uvedli citaci.

Ve své *Dogmatice* se autor tímto tajemstvím zabývá ještě podrobněji, když mluví o přijímání Nejsvětější svátosti pod jednou způsobou. Pro krásu

---

¹⁴² Srov. *Kázání 3*, s. 209.

¹⁴³ *Kázání 3*, s. 209.

¹⁴⁴ *Kázání 3*, s. 209.

¹⁴⁵ *Kázání 3*, s. 34.

a jednoduchost, se kterou toto tajemství vysvětluje, si dovolíme ocitovat celé vysvětlení.

Tělo ale bez krve a bez duše není živé, protož tedy v způsobách chleba musí býti nejen tělo, nýbrž i krev i duše Ježíše Krista. Nápodobně krev bez těla a bez duše nemůže býti živa. Musíť tedy pod způsobou vína býti netoliko krev, nýbrž i tělo i duše Ježíše Krista.¹⁴⁶

Logickou úvahou a velmi podrobně se zabývá tímto tajemstvím. V *Populární dogmatice* uvádí také jednu důležitou věc, a to, že Kristus je celý přítomen v každé malé částice způsobu chleba nebo vína. Je zajímavé, že tuto skutečnost vůbec nezmiňuje ve svých kázáních. Přitom je moudré toto věřícím zdůrazňovat, aby byli vedeni k větší eucharistické úctě.

Z kázání i *Dogmatiky* je zřejmé, jak velkou úctu a lásku J. V. Jirsík k tajemství Kristovy přítomnosti v Nejsvětější svátosti oltářní choval a snažil se ji předávat i svým posluchačům.

2.5.5 Účinky svatého přijímání

S eucharistií souvisejí i účinky spojené s jejím přijímáním. Tomuto tématu se J. V. Jirsík věnoval ve dvou kázáních. O druhé neděli po Duchu svatém káže o účincích přijímání Nejsvětější svátosti oltářní a v kázání o čtvrté neděli postní rozebírá důvody, proč lidé nechodí ke svatému přijímání. Snaží se věřícím vysvětlit, jaká dobrodiní a milosti nám přináší hodné přijímání eucharistie. Účinkům přijímání Nejsvětější svátosti oltářní věnoval autor i jednu kapitolu v *Populární dogmatice*. Jmenování a výklad jednotlivých účinků přijímání eucharistie je v kázáních i v *Populární dogmatice* shodné, někdy i doslovné. Některé z nich jsou převzaty z Ježíšovy eucharistické řeči v šesté kapitole *Janova evangelia*. V *Dogmatice* k tomu uvádí citáty některých světců např. Tomáše Kempenského a sv. Terezie.

Jako předobraz eucharistie uvádí autor manu, kterou dával Bůh Izraelitům na poušti, ale ti přesto zemřeli. Tuto přirozenou manu daleko předčí mana nebeská, kterou nám dává Kristus,¹⁴⁷ aby nikdo neumřel na věky. (srov. *J* 6,52) Než začne autor vyjmenovávat účinky svatého přijímání, nejprve cituje verš

---

¹⁴⁶ *Dogmatika*, s. 381.

¹⁴⁷ Srov. *Kázání 1*, s. 149.

z *Janova evangelia*: „[...] mé tělo je pravý pokrm a má krev pravý nápoj.“ (J 6,55) Ježíšovo tělo je pravý pokrm duše,¹⁴⁸ který nás krmí, sílí, těší a posvěcuje, v něm se nám dává sám Ježíš.¹⁴⁹ Přijímání těla a krve Kristovy působí v duši totéž, co pokrm a nápoj působí v těle,¹⁵⁰ sílí nás k odpírání pokušení a hříchu a ke konání dobra.¹⁵¹

Při vyjmenovávání účinků přijímání Nejsvětější svátosti vychází J. V. Jirsík převážně z J 6,55, ve kterém Ježíš mluví o svém těle a krvi jako o pokrmu a nápoji. Autor používá analogii s tělesným pokrmem a nápojem, aby posluchačům dal srozumitelný příklad. Jako tělesné pokrmy sílí tělo, aby mohlo pracovat, tak duchovní pokrm sílí duši, aby mohl člověk žít duchovně. Ale to není všechno, autor jde ve své úvaze ještě dál. Přijímání Kristova těla a krve nás nejen posiluje, ale jeho přijetím jsme do Krista vtělení a s ním jedno učinění.¹⁵² Zde se opět odvolává na Ježíšovu eucharistickou řeč: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm.“ (J 6,56) V homilii se v přímé řeči obrací k věřícím a říká: „Bůh ti dává tělo své, tělem tvým se činí!“¹⁵³ O kousek dál se autor sám obrací k Ježíši a posouvá smysl předešlé citace ještě dál: „Ty dáváš nám tělo své, a činíš se tělem našim, bysi tělo naše učinil tělem svým!“¹⁵⁴ Autor tak ve velkém úžasu vyjadřuje jednotu, kterou s lidmi Kristus tvoří, i to, jak se s nimi těsně spojuje, „aby se s nimi stal jedno tělo.“¹⁵⁵ Celou úvahu pak zakončuje zvoláním svatého apoštola Pavla: „[...] nežiji už já, ale žije ve mně Kristus.“ (Ga 2,20)

Na dokreslení připomíná J. V. Jirsík ještě biblický příklad celníka Zachea. Srovnává Zacheovo přijetí Ježíše do svého domu s naším přijímáním eucharistického Ježíše do našeho srdce. Autor říká, že se celník díky milosti obrátil. A jakých milostí můžeme dosáhnout teprve my po přijetí Nejsvětější svátosti oltářní ani nevyslovuje.¹⁵⁶

---

¹⁴⁸ Srov. *Kázání 1*, s. 143.

¹⁴⁹ Srov. *Kázání 2*, s. 1.

¹⁵⁰ Srov. *Kázání 1*, s. 144.

¹⁵¹ Srov. *Kázání 1*, s. 146.

¹⁵² Srov. *Kázání 1*, s. 147.

¹⁵³ *Kázání 1*, s. 147.

¹⁵⁴ *Kázání 1*, s. 148.

¹⁵⁵ *Kázání 1*, s. 148.

¹⁵⁶ Srov. *Kázání 1*, s. 148.

2.6 Shrnutí Jirsíkovy christologie

J. V. Jirsík ve svých kázáních i v *Populární dogmatice* nazývá Ježíše Pánem a Božím Synem. To jsou také nejčastější christologické tituly, které používá. Tento Boží Syn se vtělil a stal se člověkem. Hlavními důvody vtělení Slova jsou podle Jirsíka oslavení Boha a povýšení lidí. Další důvod proč Boží Syn přišel na svět je jeho vykupitelské utrpení a smrt. Uvedené skutečnosti dává autor do souvislosti s Izajášovým trpícím služebníkem. Kristova oběť na Kalvárii se zpřítomňuje na oltáři ve mši svaté. Jirsík vnímá ukřižování a mši svatou jako jednu oběť, jejímž plodem je eucharistie, ve které je Ježíš podstatně přítomen se svým tělem, krví, duší, lidstvím i božstvím.

Překvapující je, že Jirsík v kázáních nemluví o Ježíšově vzkříšení a nanebevstoupení. Z Kristova velikonočního tajemství klade důraz především na jeho utrpení a vykupitelskou smrt.

3 Pneumatologie

Třetí božskou osobou se budeme zabývat velmi stručně, protože se v Jirsíkových kázáních nenašlo dostatek podkladů. Nejprve pojednáme o Duchu svatém jako božské osobě, poté o jeho působení ve svátosti křtu. Čerpat budeme pouze ze dvou kázání, a to ze slavnosti seslání Ducha svatého a ze svatodušního pondělí, protože další zmínky o Duchu svatém jsou jen ojedinělé a téměř bezvýznamné.

3.1 Bůh a třetí Božská osoba

V úvodech obou kázání i v úvodu šesté části *Populární dogmatiky* vysvětluje autor, kdo to je Duch svatý. Duch svatý je „třetí Boží osoba a pravý Bůh“¹⁵⁷ a je „s Otcem a Synem jedné podstaty a přirozenosti, a tudy té největší uctivosti, tak jako první a druhá osoba Boží hoden.“¹⁵⁸ Jirsík zdůrazňuje, že když je Duch svatý Bůh, tudíž všechny tři Božské osoby musí mít jednu přirozenost a podstatu. Spolu s Otcem a Synem mu náleží stejná úcta, tak jak se to modlíme v Krédu. Stejně pravdy víry vyznává i ve své *Dogmatice*, ale argumentaci rozděluje na dvě části. V jednom paragrafu dokazuje, že Duch svatý je třetí Božská osoba ve druhém pak, že je pravý Bůh. Uvádí několik biblických veršů s trojičním tajemstvím. V kázání to tak nedělá. Zde volně cituje výrok svatého Pavla: skrze něho se nám zjevil Bůh. (srov. *IK* 2,10) Oním zjevením autor myslí působení Ducha svatého při vtělení Syna, jeho sestoupení v podobě holubice při Ježíšově křtu a ohnivé jazyky při Letnicích.¹⁵⁹ Další citaci svatého Pavla autor vztahuje na Ducha svatého a říká, že v nás působí i chtění i dokonání podle své dobré vůle. (srov. *Fp* 2,13) Těmito verši dokládá mocné působení Ducha svatého v samotných křesťanech i v církvi. Duch svatý rozdává své dary a posvěcuje nás svými milostmi.¹⁶⁰

---

¹⁵⁷ *Kázání 3*, s. 122.

¹⁵⁸ *Kázání 3*, s. 130.

¹⁵⁹ Srov. *Kázání 3*, s. 130.

¹⁶⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 130.

V *Populární dogmatice* J. V. Jirsík uvádí jako argument ještě jeden zajímavý verš. „Tři jsou, kteříž svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo a Duch svatý.“ (1J 5,7)¹⁶¹ V současných překladech *Bible* je tento verš uváděn jinak.

3.2 Duch svatý ve svátosti křtu

Kromě kázání ze svatodušních svátků se autor zmiňuje o Duchu svatém také v kázání ze dne očišťování Panny Marie, a to v souvislosti se svátostí křtu. Jednou říká, že nás Duch svatý při křtu posvěcuje¹⁶² a podruhé, že Duch svatý při křtu očišťuje naše duše.¹⁶³

Stejnou myšlenku najdeme i v *Populární dogmatice* v pojednání o svátosti křtu. Autor říká, že v okamžiku křtu „vylévá Duch svatý plnost darů a milostí svých na křtěnce, činí ho dítětem Božím a dědicem nebeského království.“¹⁶⁴ Jirsík přivlastňuje působení ve svátosti křtu, ale i ve všech svátostech přímo Duchu svatému. Tím se také člověk stává chrámem Ducha svatého. Třetí Božská osoba nám uděluje všechny milosti.¹⁶⁵

3.3 Shrnutí Jirsíkovy pneumatologie

Jirsíkova pneumatologie v kázáních je velmi stručná. Autor hovoří o Duchu svatém jako třetí božské osobě, která má s Otcem i Synem jednu přirozenost a podstatu. Duch svatý mocně působí v církvi tím, že vzbuzuje v jednotlivých křesťanech touhu po konání dobra. Zvláštním způsobem působí Duch svatý při udělování svátostí, kdy přijímajícím uděluje milosti.

---

¹⁶¹ Verš je citován z *Populární dogmatiky*. K problematice tohoto místa POSPÍŠIL, C. V., *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800–2010*, poznámka pod čarou, s. 188.

¹⁶² Srov. *Kázání 3*, s. 50.

¹⁶³ Srov. *Kázání 3*, s. 53.

¹⁶⁴ *Dogmatika*, s. 349.

¹⁶⁵ Srov. *Kázání 3*, s. 130.

4 Mariologie

V této kapitole se budeme věnovat tématům, o kterých biskup Jirsík kázal při mariánských svátcích. Kázání na mariánské svátky je celkem sedm, kromě nich se autor o Panně Marii významně nezmiňuje. Hned na úvod Jirsíkovy mariologie se budeme zabývat tajemstvím Mariina neposkvrněného početí. Druhým tématem je Mariino panenství. Ve třetí části se zaměříme na Mariino Boží mateřství. Ukážeme si, jak často Jirsík na poměrně malém prostoru užívá titul Matka Boží. Dále se ve dvou krátkých podkapitolách budeme zabývat Mariinými bolestmi a jejím nanebevzetím. Následovat bude téma Mariiny mateřské přimluy u Boha. Na závěr se pokusíme o stručné shrnutí Jirsíkovy mariologie.

4.1 Neposkvrněné početí Panny Marie

Tomuto tématu se J. V. Jirsík pochopitelně nejvíce věnuje v kázání na den Početí Panny Marie, ale zmínky o tomto tajemství jsou roztroušeny i v jiných kázáních. Homilie jsou z roku 1851, tedy z doby před slavnostním vyhlášením této pravdy víry.¹⁶⁶ V úvodu kázání autor píše: „V životě nábožné Anny počata byla ta, kterouž Bůh vyvolil za nádobu spasení našeho, [...] tato vyvolená nádoba spasení našeho v životě matky své bez poškrvny dědičného hříchu počata byla.“¹⁶⁷ Důvodem, proč byla Panna Maria počata bez dědičného hříchu, je podle autora fakt, že se z Marie měl narodit „Svatý všech svatých a ten Nejsvětější.“¹⁶⁸ „Z jejího těla chtěl Syn Boží vzítí na sebe člověčenství, a z jejího těla chtěl učinit tělo svoje.“¹⁶⁹ Z toho vyvozuje závěr, že Maria musela být uchráněna dědičného hříchu. „Ten Nejsvětější se mohl jenom z té nejsvětější matky naroditi.“¹⁷⁰ Je zajímavé, že biskup Jirsík ve své argumentaci vychází z logické úvahy a neopírá

---

¹⁶⁶ Dogma o neposkvrněném početí Panny Marie vyhlásil 8. prosince 1854 Pius IX.

¹⁶⁷ *Kázání 3*, s. 1.

¹⁶⁸ Srov. *Kázání 3*, s. 1.

¹⁶⁹ *Kázání 3*, s. 1.

¹⁷⁰ *Kázání 3*, s. 2.

se vůbec o Písmo svaté, konkrétně o verš L 1,28, i když ho v *Populární dogmatice* zmiňuje. „Církev v něm od počátku vidí svědectví o milostiplnosti a vztahu Ducha svatého a Panny Marie, její neposkvrněné početí, uchránění od hříchu dědičného i osobního a ustavičné panenství.“¹⁷¹ I když v několika homiliích v různých obměnách nazývá Marii šestnáctkrát „milosti plnou“, nikdy nepoužívá tento fakt, ani výše zmiňovaný verš jako důkaz Mariina neposkvrněného početí. Ve vydání *Populární dogmatiky* z roku 1866 cituje Jirsík část definice dogmatu o neposkvrněném početí Panny Marie z buly *Ineffabilis Deus* papeže Pia IX. Dosvědčuje tím tak pravdivost víry celé církve v toto tajemství.

Biskup Jirsík v kázání ze svátku Navštívení Panny Marie vysvětluje věřícím modlitbu Zdravas Maria a v superlativech zde mluví o Mariiných milostech a jejím neposkvrněném početí.

Ona dle těla i duše stkvěla se svatostí a toutéž prvotní nevinností, v kteréž stvořen byl Adam; ona bez dědičného hříchu byla počata, a sama bez hříchu Syna Božího počala; ona od Boha takovými milostmi byla obdařena, jakých žádná jiná z dcer Adamových nedošla. Každé života jejího okamžení dosvědčuje, že milosti byla plná. Ona všemi ctnostmi byla ozdobena.¹⁷²

Autor zde nejprve srovnává svatost Panny Marie se svatostí Adama a staví je oba na jednu rovinu. Dále zdůrazňuje Mariino neposkvrněné početí a skutečnost bezhříšného početí Božího Syna. Následně konstatuje nesrovnatelný rozdíl v důstojnosti Marie a každého člověka a říká, že Maria byla obdařena všemi milostmi a ctnostmi. V tomto úryvku Jirsík Matku Boží velice vyzdvihuje a oslavuje.

V kázání ze slavnosti Početí Panny Marie autor věřícím předkládá pravdu o jejím Neposkvrněném početí, ukazuje její důstojnost zdůrazňováním její svatosti různými tituly hlavně z loretánských litaní. Nazývá ji „nejčistší a nejsvětější pannou, nejsvětější matkou, matkou Boží, matkou božské milosti, atd.“¹⁷³ a tvrdí, že „její duše hned v prvním života jejího okamžení čistým byla obrazem Božím.“¹⁷⁴ Mluví i o Mariině podobnosti s Ježíšem, protože „největší

---

¹⁷¹ KOŠULIČ, P., *Sondy do dějin české mariologie*, s. 20.

¹⁷² *Kázání 3*, s. 164.

¹⁷³ Srov. *Kázání 3*, s. 2.

¹⁷⁴ *Kázání 3*, s. 2.

lidskou dokonalostí byla ozdobena a ve všem srovnání a jednání svém Synu svému podobna.¹⁷⁵ Spolu s církví také nazývá Marii druhou Evou.

Jeden z důkazů Mariina omilostnění Bohem vidí Jirsík ve výkladu jejího jména. V kázání v den Jména Panny Marie říká, že význam jména Maria je moře. Množství vod v moři přirovnává k množství milostí v Marii. Tak jako je v moři shromážděno množství vod, tak v Marii jsou shromážděny Boží milosti a dary.¹⁷⁶

Zajímavou myšlenku srovnání Neposkvrněné s anděly rozvádí Jirsík v kázání na den Zvěstování Panně Marii. O andělech říká, že plní Boží vůli v nebi, Maria plnila Boží vůli na zemi. Andělé jsou čistí a bez poskvrny, zrovna tak Maria je čistá a bez tělesné poskvrny. Andělé jsou odevzdáni do vůle Boží v nebi, Maria je odevzdána do vůle Boží na zemi. Andělé se skví svatostí v nebi, Maria se skví stejnou svatostí jako oni na zemi. Maria byla svatá, protože v ní byla Boží milost, která v ní pracovala, a tím se Maria stávala den ode dne světlejší.¹⁷⁷ Toto srovnání zakončuje autor chválou Boží milosti, která dělá z lidí světce.

Uvedli jsme si několik příkladů, jak J. V. Jirsík kázal o Mariině početí. Jeho cílem je vyzdvihnout Mariinu velikost a svatost, vzbudit u věřících větší a opravdovou úctu k ní. Na závěr kázání ze slavnosti Mariina početí cituje Jirsík svatého Bernarda a jeho myšlenku, aniž by ji více rozváděl, že mariánská úcta je známkou vyvolení.¹⁷⁸

4.2 Mariino panenství

V kázání ze svátku Jména Panny Marie vyslovuje J. V. Jirsík myšlenku, že by se Maria raději nestala Matkou Boží, než aby ztratila své panenství. V tomto tvrzení se odvolává na výrok svatého Bernarda a další církevní otce.¹⁷⁹ Uvedený názor pochází od svatého Augustina a mezi teology přetrval až do padesátých let dvacátého století. Vidíme, že J. V. Jirsík je v tomto „dítětem“ své doby. V listu Mezinárodní papežské mariánské akademie *Matka Páně. Památka, přítomnost,*

---

¹⁷⁵ *Kázání 3*, s. 5.

¹⁷⁶ Srov. *Kázání 3*, s. 195.

¹⁷⁷ Srov. *Kázání 3*, s. 59.

¹⁷⁸ Srov. *Kázání 3*, s. 8.

¹⁷⁹ Srov. *Kázání 3*, s. 193.

naděje se o tomto tématu vůbec nehovoří.¹⁸⁰ Současní teologové, zabývající se mariologií, již tento názor opustili.

4.3 Matka Boží

Tento titul autor nejčastěji užívá v kázání ze dne navštívení blahoslavené Panny Marie, když vysvětluje modlitbu Zdravas Maria. Titul Matka Boží autor odůvodňuje tím, že Ježíš, kterého Maria porodila je pravý Bůh, proto ona je Matka Boží.¹⁸¹ Jak jsme uvedli výše, Mariino Boží mateřství je důvodem naší naděje, že Syn vyslyší prosby, které mu předkládá jeho Matka.

V kázání na den Početí Panny Marie i v *Populární dogmatice* vychází z verše Matoušova evangelia: „[...] z níž se narodil Ježíš, řečený Kristus.“ (Mt 1,16) Argumentuje následovně: Ježíš je pravý Bůh a pravý člověk, vtělený Syn živého Boha, proto jeho matka Maria je Rodička Boží.¹⁸² Také cituje Nicejský koncil a souhlasí s jeho tvrzením, že Matku Boží ctíme proto, abychom si osvojili její ctnosti a svatost.¹⁸³

Dvě místa s titulem Matka Boží a Rodička Boží jsou v kázání z XXIV. neděle po Svatém Duchu. Jirsík mluví o posledním soudu a říká, že zavržení se loučí s Rodičkou Boží¹⁸⁴ a svaté v nebi vítá Matka Boží.¹⁸⁵

Je zajímavé podívat se, jak často autor ve svých kázáních používá titul Matka Boží a jemu podobné. Zaměřili jsme se na sedm kázání, ve kterých se mluví o Marii. Nejčastěji používá titul Matka Boží, celkem dvacet šestkrát z toho šestkrát, když cituje modlitby od svatých nebo modlitbu Zdravas Maria. Další častý titul je Matka Spasitele, použitý celkem patnáctkrát, následuje Rodička Boží třikrát, a na konec Matka Syna Božího dvakrát. Z toho je vidět, jak biskup Jirsík velmi ctí a vyzdvihuje Mariino Boží mateřství.

---

¹⁸⁰ Srov. Mezinárodní Papežská Mariánská Akademie, *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje*.

¹⁸¹ Srov. *Kázání 3*, s. 169.

¹⁸² Srov. *Dogmatika*, s. 534.

¹⁸³ Srov. *Kázání 3*, s. 6.

¹⁸⁴ Srov. *Kázání 3*, s. 187.

¹⁸⁵ Srov. *Kázání 3*, s. 190.

4.4 Bolesti Panny Marie

Když mluví Jirsík o Mariiných bolestech, vychází ze Simeonova proroctví: „i tvou vlastní duší pronikne meč.“ (L 2,35) Ze sedmi bolestí Panny Marie, které známe z tradice,¹⁸⁶ zmiňuje jen tři: útěk do Egypta, hledání dvanáctiletého Ježíše v chrámě a Mariino utrpení pod křížem svého Syna. Nejvíce rozvádí Mariinu bolest na Kalvárii. Dává ji do souvislosti s již výše zmiňovaným mořem milosti. Nyní nazývá Marii mořem hořkých slz a vztahuje na ni výrok Noemi: „Nenazývejte mne krásnou, ale nazývejte mne hořkou, nebo hořkostí velmi naplnil mne Všemohoucí.“¹⁸⁷ (Rt 1,20) Mluví o hořkosti, kterou Maria zakoušela pod křížem svého Syna. Spolu se sv. Bernardem říká: „Rány Krista umírajícího byly jsou rány matky plačící.“¹⁸⁸ Z toho vyvozuje, že Matka Spasitele vytrpěla mnohem víc než jakýkoli člověk, a proto se k ní máme utíkat pro útěchu v našem utrpení. Jirsík s jistotou tvrdí, že nás Maria v našem utrpení potěší, protože z vlastní zkušenosti ví, co je to bolest.¹⁸⁹

4.5 Mariino nanebevzetí

Tomuto tajemství se J. V. Jirsík téměř vůbec nevěnuje. V kázání o svátku Mariina nanebevzetí pouze zmíní, že už je to dlouho, co se Maria odebrala do věčného života, a že nám přesto stále pomáhá příkladem svých ctností a mocnou přímluvou před Božím trůnem.¹⁹⁰ Vůbec nemluví o Mariině nanebevzetí s tělem i duší. A to ani ve své *Populární dogmatice*. V jedné větě je jen zmínka, že Maria byla od svého Syna vzata do nebe, a že jí křesťané začali projevovat větší úctu.¹⁹¹ Jirsík zde vnímá Mariino nanebevzetí spíše jako dovršení jejího vyvolení za

---

¹⁸⁶ Tradice vypočítává tyto bolesti Panny Marie: 1. Simeonovo proroctví, 2. útěk do Egypta, 3. hledání chlapce Ježíše v chrámě, 4. setkání s Ježíšem na křížové cestě, 5. utrpení Ježíše na kříži, 6. položení Ježíšova mrtvého těla na klín jeho Matky, 7. ukládání Ježíše do hrobu.

¹⁸⁷ Kvůli výstižnosti jsme použili stejný překlad jako biskup Jirsík.

¹⁸⁸ Srov. *Kázání 3*, s. 196.

¹⁸⁹ Srov. *Kázání 3*, s. 196.

¹⁹⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 171.

¹⁹¹ Srov. *Dogmatika*, s. 534.

Matku vtěleného Slova.¹⁹² Za jeho života ještě nebyla tato pravda víry slavnostně definována¹⁹³ a autor asi nepovažoval za důležité se tímto tématem zabývat.

4.6 Maria přímlovkyně

Další téma často zdůrazňované v kázáních o Panně Marii je její mateřská přímlova u Boha. Nejvíce tuto myšlenku biskup Jirsík rozvíjí v kázání o slavnosti Mariina nanebevzetí. Nejprve se podívejme, jakým způsobem v této věci argumentuje ve své *Populární dogmatice*. Na začátku výkladu říká, že je správné „poroučeti se do modliteb lidí v hříšném těle ještě chodících.“¹⁹⁴ Proto je ještě lepší utíkat se o přímlovu ke svatým v nebi.¹⁹⁵ V další argumentaci pokračuje stejným způsobem jako v kázání. Bůh rád přijímá a schvaluje každý dobrý a milosrdný skutek. Protože přímlova je dobrý a milosrdný skutek, proč by ji Bůh nepřijal od svatých v nebi.¹⁹⁶ V kázání tuto myšlenku rozvádí ještě dál. Když tedy Bůh přijímá přímlovy od svatých, čím spíše je přijme od matky svého Syna.¹⁹⁷ Dále dokládá svou úvahu na biblických příkladech. Uvádí Mojžíšovu modlitbu, která pomáhala na poušti celému Izraeli, a svědectví autora Jakubova listu, že mnoho zmůže modlitba spravedlivého.¹⁹⁸

V *Populární dogmatice* v § 157. pojednávajícím o společenství se zemřelými uvádí Jirsík hlavní důvod pro přímlovu svatých a tedy i Panny Marie, i když ji přímo nezmiňuje. Tím důvodem jsou mezilidské vztahy, ale zejména láska, která smrtí nekončí a přesahuje až na věčnost.¹⁹⁹ To autor dosvědčuje slovy svatého Pavla: „Láska nikdy nezanikne.“ (*IK* 13,8a) Jestliže do nebe odejde někdo, kdo nás má rád, bude se za nás u Boha stále přímlovat. Tuto skutečnost můžeme tím spíše vztáhnout na naši duchovní matku Pannu Marii, protože miluje každého člověka.

---

¹⁹² KOŠULIČ, P., *Sondy do dějin české mariologie*, s. 18.

¹⁹³ Dogma o Mariině nanebevzetí s tělem i duší vyhlásil 1. listopadu 1950 Pius XII.

¹⁹⁴ *Dogmatika*, s. 526.

¹⁹⁵ *Dogmatika*, s. 526.

¹⁹⁶ Srov. *Dogmatika*, s. 528-529.

¹⁹⁷ Srov. *Kázání 3*, s. 173.

¹⁹⁸ Srov. *Kázání 3*, s. 173.

¹⁹⁹ Srov. *Dogmatika*, s. 499.

V kázání o slavnosti Početí Panny Marie Jirsík říká, že k těm, kdo ctí Marii srdcem a ne jen ústy, se Maria hlásí jako ke svým milovaným dětem. Těm pomáhá nejen ve všech životních potřebách, ale stará se také o jejich spásu.²⁰⁰ Ve svém životě vždy potřebujeme Mariinu přímluvu a ochranu, nejvíce však v hodině smrti.²⁰¹ „I bude při nás státi, bude svou mocnou ruku nad námi držeti, a ulehčí nám toto poslední těžké a strašné okamžení. A když dokonáme, když duše z těla vykročí, vezme ji tato přelaskavá a mocná matka naše, a Synu svému ji představí.“²⁰²

Dalším důvodem Mariiny účinné přímluvy u Boha je její mateřství. Autor s jistotou tvrdí, že není možné, aby Syn nevyslyšel svou milovanou matku, na jejíž prosbu udělal svůj první zázrak.²⁰³ Jistotu, že Bůh vždy vyslyší Mariinu prosbu, vyjadřuje zcela jasně: „Ona Boha neprosí nikdy nadarmo.“²⁰⁴

4.7 Shrnutí Jirsíkovy mariologie

Maria je pro J. V. Jirsíka především neposkvrněnou Matkou Boží, která trpěla na Kalvárii spolu se svým synem. Dále je Maria pro něj velkou přímluvkyní u Boha v nebi. Skutečnost Mariiny mateřské přímluvy autor odvozuje především z jejich bolestí pod křížem svého syna a z jejího nanebevzetí. Maria z vlastní zkušenosti zná lidské utrpení a po svém oslavení v nebi se může u Boha účinněji přimlouvati za své duchovní děti. Z toho všeho vyplývá její nerozlučitelné spojení s Ježíšem Kristem, Božím Synem, a tedy i propojení Jirsíkovy christologie s mariologií.

---

²⁰⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 7-8.

²⁰¹ Srov. *Kázání 3*, s. 169.

²⁰² *Kázání 3*, s. 169.

²⁰³ Srov. *Kázání 3*, s. 173.

²⁰⁴ *Kázání 3*, s. 167.

5 Eklesiologie

K zajímavým myšlenkám souvisejícím s církví, kterým se J. V. Jirsík věnuje, je otázka poslání laiků. Ukážeme, jak si autor představuje službu věřících v církvi. V *Populární dogmatice* o tomto tématu autor nehovoří. Jeho myšlenky proto srovnáme s výroky koncilních otců z II. vatikánského sněmu.

5.1 Poslání laiků v církvi

Svatí Petr a Pavel byli apoštolové Ježíše Krista a šířili víru po celém světě. Takovými apoštoly mají být podle Jirsíka všichni křesťané. Podle vzoru apoštolů mají ve svém okolí šířit Boží království a starat se o spásu svých bližních.²⁰⁵ Autor vypočítává, co od křesťanů žádá církev: „[...] jedenkaždý z nás může totiž a má pečovat o spásení svých bližních, může a má rozšiřovat království Boží zde na zemi, a o to se snažiti, aby hodně mnoho duší lidských Kristu Pánu získal.“²⁰⁶

Ve věroučné konstituci o církvi *Lumen gentium* čteme: „Laici [...] jsou všichni bez výjimky povoláni, aby se [...], přičiňovali o vzrůst církve a její neustálé posvěcování.“²⁰⁷ V dekretu o apoštolátu laiků se zase říká: „[...] křesťanské povolání je svou povahou také povolání k apoštolátu.“²⁰⁸ Když porovnáme výrok J. V. Jirsíka s výroky koncilních otců, vidíme překvapivou shodu. Jinými slovy říkají to samé. Každý pokřtěný má povinnost starat se o šíření církve a o spásu jejích členů.

I když Jirsík neříká, tak jako koncil, že poslání laiků pramení ze svátostí křtu a bířmování,²⁰⁹ společně se však odvolávají na svatého Pavla: „Každému z nás byla dána milost podle míry Kristova obdarování.“ (*Ef 4,7*) Každý z nás tedy dostal od Boha přiměřené dary, aby mohl šířit víru v Ježíše Krista ve svém

---

²⁰⁵ Srov. *Kázání 3*, s. 155.

²⁰⁶ *Kázání 3*, s. 155.

²⁰⁷ II. VAT. KONCIL, konstituce *Lumen gentium*, 33.

²⁰⁸ II. VAT. KONCIL, dekret *Apostolicam actuositatem*, 2.

²⁰⁹ Srov. II. VAT. KONCIL, konstituce *Lumen gentium*, 33.

okolí. Jirsík se neдрží názoru, že šíření víry je vyhrazeno pouze duchovním osobám,²¹⁰ ale každému pokřtěnému. Touto myšlenkou předběhl svou dobu asi o sto let.

5.2 Kněžský, učitelský a královský úkol laiků

Učení II. vatikánského koncilu o účasti laiků na všeobecném kněžství, na Kristově učitelském úřadu a na královské službě pochopitelně J. V. Jirsík takto přesně nenazývá, ale můžeme najít související myšlenky.

Jak jsme uvedli výše, Jirsík mluví o povinnosti každého pokřtěného šířit Boží království a starat se o spásu svých bližních. To může každý dělat svým dobrým příkladem. Kdo chce šířit víru ve svém okolí, musí dělat dobré skutky, protože ty zmohou víc, než pěkná slova.²¹¹ Svoje tvrzení opět dosvědčuje a posluchače povzbuzuje Božím slovem: „Tak ať svítí světlo vaše před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu vašemu Otci v nebesích.“ (Mt 5,16) Autor podle evangelia klade v apoštolátu velký důraz na dobré skutky a dobrý křesťanský život, bez nichž nelze o evangelizaci hovořit.²¹² I zde vidíme myšlenku, která se objevuje v koncilní konstituci. Podobně se vyjadřuje *Lumen gentium*, když říká, že na kněžském úřadu Krista se podílejí všichni ti, kdo své skutky, modlitby a každodenní činnosti konají ve spojení s ním.²¹³

Dalším způsobem laického apoštolátu je podle Jirsíka vyučování a napomínání svých bližních. To může každý nejlépe dělat ve své rodině a ve svém okolí.²¹⁴ Podobně mluví i koncilní otcové. „Kristus, [...], vykonává svůj prorocký úřad [...] prostřednictvím laiků; proto je ustanovuje svými svědky a vybavuje smyslem pro víru a milostí slova, aby síla evangelia zářila v každodenním životě, rodinném i společenském.“²¹⁵ Jirsík i sněm se shodují, že učitelský úřad se má v první řadě uskutečňovat v rodině a nejbližším okolí. Proto se to týká skutečně každého, vždyť každý má rodinu a prožívá vztahy se svými

---

²¹⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 161.

²¹¹ Srov. *Kázání 3*, s. 157.

²¹² Srov. *Kázání 3*, s. 158.

²¹³ Srov. II. VAT. KONCIL, konstituce *Lumen gentium*, 34.

²¹⁴ Srov. *Kázání 3*, s. 156.

²¹⁵ Srov. II. VAT. KONCIL, konstituce *Lumen gentium*, 35.

bližními. Podle autora mají velkou zodpovědnost různí představení, ať duchovní nebo světská. Ti mají předávat víru svým podřízeným slovem i příkladem. Avšak rodiče mají hlavní zodpovědnost za výchovu a předání víry svým dětem.²¹⁶

V již zmiňovaném kázání ze slavnosti svatých apoštolů Petra a Pavla popisuje Jirsík také sociální situaci v polovině 19. století. Mnoho prostých a chudých lidí se muselo od dětství živit služebnými pracemi u hospodářů a pánů a nezbýval čas na jejich náboženské vzdělání. Proto autor vybízí ty, kteří mají pod sebou služebníky, aby jim umožnili náboženskou výchovu. Zabráni se tak jejich mravní zkáze. Především hospodáři a hospodyně jim sami mají jít příkladem.²¹⁷ Můžeme si zde všimnout určitého sociálního citění. Podobně se vyjadřuje papež Lev XIII. v encyklice *Rerum novarum*. Zaměstnavatelé musí brát ohled na duchovní a náboženské dobro svých zaměstnanců a musí jim dát volno k náboženským úkonům.²¹⁸ I v tomto je J. V. Jirsík pokrokový, protože první sociální encyklika vyšla přibližně o čtyřicet let později. Avšak toto téma patří do oblasti morální teologie.

5.3 Shrnutí Jirsíkových myšlenek o poslání laiků

Jirsíkovy myšlenky o poslání křesťanů v církvi se velmi podobají učení II. vatikánského koncilu. Shodují se především v tom, že každý křesťan je zodpovědný za šíření víry v prostředí, ve kterém žije. Při konstatování této skutečnosti vycházejí Jirsík i koncilní otcové ze stejného verše z *Ef*. Avšak oproti Jirsíkovi sněm tvrdí, že toto poslání pramení ze svátostí křtu a biřmování. Také kněžský, učitelský a královský úkol laiků se v Jirsíkově kázání objevuje. Takhle přímo ho autor nenazývá, přesto se jeho úvahy ubírají stejným směrem jako u koncilních otců. Lze říci, že Jirsíkovy myšlenky jsou na polovinu 19. století nezvyklé.

---

²¹⁶ Srov. *Kázání 3*, s. 159-160.

²¹⁷ Srov. *Kázání 3*, s. 159-160.

²¹⁸ Srov. LEV XIII., encyklika *Rerum novarum*, 16.

6 Angelologie

V poslední kapitole naší práce se zaměříme na Jirsíkovo učení o andělech. Celá kapitola je rozdělená do čtyř částí. V první z nich se budeme zabývat samotnou existencí andělů. Ve druhé si představíme hierarchii andělského světa a ve třetí části popíšeme působení andělů v lidském životě. Na závěr připojíme stručné shrnutí. Myšlenky z kázání opět srovnáme s *Populární dogmatikou*, ve které se autor skutečností andělského světa zabývá podrobně celkem v osmi paragrafech.

6.1 Existence andělů

Před stvořením člověka stvořil Bůh také anděly. Jsou to duchové bytosti, které nemají tělo, jsou pouze obdařené rozumem a svobodnou vůlí.²¹⁹ Nás lidi daleko přesahují dokonalostí, důstojností, mocnější láskou k Bohu a horlivějším plnění jeho vůle.²²⁰ To jsou základní pravdy o andělech, které J. V. Jirsík uvádí. V kázání ze svátku Andělů strážných cituje verš z *Mt*: „Pravím vám, že jejich andělé v nebi jsou neustále v blízkosti mého nebeského Otce.“ (*Mt* 18,10b) Z něho vyvozuje další dvě skutečnosti o existenci andělů. Nejprve, že všichni andělé jsou stále v nebi, jak říká autor, hledí na tvář nebeského Otce, ale jejich působení se projevuje mezi lidmi na zemi. Druhou pravdou je to, že každý z nás má svého anděla. Když ho mají malé děti (srov. *Mt* 18,1-7.10), proč by ho nemohl mít každý dospělý člověk, aby ho střežil.²²¹ Když to shrneme, můžeme říci, že každý člověk dostává od Boha anděla strážného. Ten je neustále před Bohem v nebi, tudíž se nepřemísťuje, ale na zemi se projevuje pouze svou mocí.

Podíváme-li se do *Populární dogmatiky* na § 61., najdeme určitý nesoulad. Jirsík nejprve opakuje, že anděl je duch a doslova říká: „Anděl by přestal být andělem, kdyby tělo měl, našemu tělu i z částky toliko podobné.“²²² Nicméně

---

²¹⁹ Srov. *Dogmatika*, s. 174.

²²⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 177.

²²¹ Srov. *Kázání 3*, s. 177.

²²² *Dogmatika*, s. 177.

z Písma máme důkazy o zjevení andělů Abrahámovi, Tobiašovi, Zachariášovi, Panně Marii a dalším. Autor to vysvětluje jejich posláním na zemi. Sestoupili z nebe a viditelně se ukázali lidem, aby jim oznámili Boží vůli. Bůh skrze anděly prokazuje lidem dobro, a proto jim na dobu jejich poslání propůjčuje duchovní tělo.²²³ Mezi oběma tvrzeními je určitý rozpor, ale přesto obě vycházejí z Božího slova. Řešením tohoto sporu se však Jirsík nikde nezabývá.

Další otázkou, kterou v souvislosti s existencí andělů Jirsík řeší, je to, proč je vlastně Bůh stvořil. V kázání říká, že skrze ně Bůh prokazuje dobro a koná zázraky. Jsou to poslové vyslaní Bohem k lidem, jak dosvědčuje i Písmo: „Což není každý anděl jen duchem, vyslaným k službě těm, kdo mají dojít spasení?“ (Žd 1,14)²²⁴ Z toho se dá usoudit, že andělé byli stvořeni, aby sloužili lidem. V *Dogmatice* však uvádí ještě jiný důvod. Velké množství andělů bylo stvořeno, „neboť Bůh všedobry chtěl tomu, by největší možný počet tvorů lásky a dobroty jeho okusil.“²²⁵ Bůh tedy stvořil anděly z lásky. Jsou to dvě možná, sobě neodporující vysvětlení. Jirsík zřejmě zastával obě dvě.

6.2 Hierarchie andělského světa

Když káže J. V. Jirsík o Ježíšově vtělení, říká, že k Marii byl poslán „Gabriel, jeden z předních nebeských duchů“²²⁶ a „jeden z nejvznešenějších duchů nebeských.“²²⁷ Jestliže existují přední a nejvznešenější andělé, tedy archandělé (*ITe* 4,16), pak z toho logicky vyplývá, že musí být i méně vznešení. Více se o tomto tématu z kázání vyčíst nedá. Podrobnější informace najdeme v *Populární dogmatice*. Autor převzal nauku o hierarchii nebeských duchů od církevních otců, ale nepíše od kterých. Zastává názor, že je celkem devět andělských sborů. Podle svatého Atanáše je osm andělských sborů. Svatý Augustin říká, že se nebeští duchové od sebe liší důstojností, ale nic bližšího o tom nemůžeme říci.²²⁸

---

²²³ Srov. *Dogmatika*, s. 177.

²²⁴ Srov. *Kázání 3*, s. 177.

²²⁵ *Dogmatika*, s. 175.

²²⁶ *Kázání 3*, s. 162.

²²⁷ *Kázání 3*, s. 163.

²²⁸ Srov. *Dogmatika*, s. 180.

Kromě již zmíněných archandělů, kteří mají lidem oznamovat nejdůležitější záležitosti, následuje dalších osm andělských sborů. První z nich jsou serafíni (*Iz 6,2*), následují cherubíni (*Gn 3,24*), třetí jsou trůnové (*Ko 1,16*), čtvrtí pak panstva (*Ef 1,21*), hned následují síly (*Ef 1,21*), za nimi jsou mocnosti (*Ko 1,16*), po nich knížata (*Ko 1,16*)²²⁹ a poslední jsou andělé, kteří mají méně důležité poslání.²³⁰ U tohoto posledního stupně autor neuvádí žádný biblický odkaz. V kázání říká Jirsík o archandělech, že to jsou nejvznešenější nebeští duchové, ale v *Populární dogmatice* je řadí až na osmé místo před anděly. Z toho můžeme usoudit, že autor uvádí jen jejich výčet, ale hierarchicky je neřadí. Pouze archanděly staví v posloupnosti nejvýše.

6.3 Působení andělů

Nyní se zaměříme na to, co je podle J. V. Jirsíka posláním andělů. Jak jsme uvedli výše, je to služba lidem, jež se podle autora projevuje několika způsoby. Vypočítává celkem šest druhů andělského působení v životě lidí.

Předpokladem pro působení nebeských duchů na lidi je jejich znalost každého člověka. Andělé nás dobře znají, vědí, co prožíváme, i když jsou neustále v nebi. Toto tvrzení Jirsík vyvozuje z Ježíšových slov: „Právím vám, právě tak je radost před anděly Božími nad jedním hříšníkem, který činí pokání.“ (*L 15,10*) Rozvíjí úvahu, jestliže andělé vědí o hříšnicích konajících pokání, proč by neznali a nevěděli nic o ostatních lidech. A kromě toho, když jsou neustále v Boží přítomnosti, tak mohou být osvíceni jeho poznáním.²³¹ Andělé sice nemají dokonalé poznání lidí a světa,²³² ale Bůh jim dává účast na své vševědounosti. Jestliže nás dobře znají, pak vědí, jak nám mohou nejlépe pomáhat.

Druhým vztahem mezi lidmi a anděly je jejich láska k nám. Jsou to svatí a dokonalí duchové, proto nás milují stálou láskou a ne jako lidé láskou vrtkavou.²³³ V tomto případě se autorova argumentace neopírá o Písmo svaté, ale jejím předpokladem je dokonalá Boží láska.

---

²²⁹ Český ekumenický překlad uvádí „vlády“, český liturgický překlad má „knížata“.

²³⁰ Srov. *Dogmatika*, s. 179-180.

²³¹ Srov. *Kázání 3*, s. 178.

²³² Srov. *Dogmatika*, s. 181.

²³³ Srov. *Kázání 3*, s. 179.

Pramen vši lásky jest v Bohu. Jako se ale z Boha tento pramen rozlévá na anjely: rovně tak z nich zase rozlévá se na nás. Oni nás milují. Milují nás pro Boha, vědouce, že i on nás miluje; a milují nás pro sebe samy, tou se kojíce nadějí, že i my mezi ně jednou přijdeme, a s nimi Pána Boha společně chváliti budeme.²³⁴

Stejně vysvětlení má Jirsík i v *Populární dogmatice*. Vychází zde ze skutečnosti, že Bůh je láska, a lidi i anděly stvořil z lásky. Andělé jsou milováni Bohem a na jeho lásku odpovídají svou láskou k Bohu i k nám lidem. Těší se, až budeme tvořit plné společenství lásky v nebi. Dalším důvodem jejich lásky k nám je jejich soucit. Vědí v jakých nebezpečích duše a těla se často nacházíme.²³⁵ Proto nám pomáhají, abychom došli spásy. Na základě Ježíšových slov, že po vzkříšení budeme jako andělé v nebi (srov. *Mt 22,30*), autor tvrdí, že jednou doplníme počet andělů v nebi.²³⁶ Tuto myšlenku dokládá i tvrzením svatého Augustina o lásce a očekávání andělů, že jednou zaujmeme místa v nebi uvolněná po padlých andělech.²³⁷

„Že nás vskutku milují, vysvítá z mnohonásobných těch dobrodiní, kteráž nám prokazují.“²³⁸ Jedním z nich je vnukání dobrých myšlenek, rad a předsevzetí.²³⁹ Jako důkaz uvádí autor událost z Lotova života, když k němu přišli andělé a varovali ho před zkázou Sodomy a Gomory. (srov. *Gn 19,17*) Nám však andělé pomáhají spíše v běžném životě. Varují nás v nebezpečí hříchu, a pokud jsme již zhřešili, tak nás vyzývají k pokání.²⁴⁰

Dalším skutkem andělského působení v našem životě je jejich orodování u Boha. Přinášejí k němu naše modlitby a přidávají k nim své přímlyvy.²⁴¹ I zde Jirsík vychází z Božího slova, když cituje slova archanděla Rafaela k Tóbitovi: „Hle, kdykoli ses modlil ty, Tóbite, i Sára, já jsem vnesl připomínku vaší modlitby před Hospodinovu slávu. A když jsi pohřbíval mrtvé, právě tak.“ (*Tób 12,12*) Andělé tedy slyší naše modlitby a mají za úkol přednášet je Bohu.

---

²³⁴ *Kázání 3*, s. 179.

²³⁵ Srov. *Kázání 3*, s. 179.

²³⁶ Srov. *Dogmatika*, s. 175.

²³⁷ Srov. *Dogmatika*, s. 181.

²³⁸ *Dogmatika*, s. 181.

²³⁹ Srov. *Kázání 3*, s. 179.

²⁴⁰ Srov. *Kázání 3*, s. 180.

²⁴¹ Srov. *Kázání 3*, s. 180.

Skutečnost, že naše úmysly podporují svou přímlovou, je projev jejich lásky k nám lidem.

Pátým zásahem andělů do našeho života je jejich ochrana.²⁴² Tuto pravdu víry Jirsík dosvědčuje mocnými zásahy andělů v životech biblických postav. Z mnoha známých příběhů můžeme uvést mladého Tóbijáše doprovázeného na cestě archandělem Rafelem (*Tób* 5-12) a Abrahámovu otrokyni Hagaru a jejich syna Izmaela, které zachránil anděl před smrtí žízni, když jim ukázal na poušti studnu. (*Gn* 21,1-20) V *Populární dogmatice*, kromě již zmiňovaných biblických postav, uvádí jako důkaz pravdivosti Božího slova a naší víry slova žalmu: „On svým andělům vydal o tobě příkaz, aby tě chránili na všech tvých cestách. Na rukou tě budou nosit, aby sis o kámen nohu neporanil.“ (*Ž* 91,11-12) Autor uvádí samé mimořádné události, ale andělská pomoc se projevuje i v našem každodenním životě. Tito svatí duchové chrání naše tělo i duši. Odstraňují od nás příležitosti ke hříchu, posilují nás v pokušení, po pádu do hříchu nás vedou k pokání a ochraňují nás v ohrožení života. Péči a ochranu andělů přirovnává autor k mateřské starostlivosti.²⁴³

Poslední a zároveň nejdůležitější službu nám naši andělé strážní projevují v hodině naší smrti. J. V. Jirsík říká, že nám při umírání dodávají útěchu, posilují víru a naději a pomáhají nám všemožným způsobem ke spáse.²⁴⁴ Z Písma svatého přebírá autor ještě jednu službu našich andělů. Po smrti se ujímají naší duše a odnášejí ji do Abrahamova náručí.²⁴⁵ Stejný názor zastává i v *Populární dogmatice*. Zdá se, že autor bere doslovně podobenství o boháči a Lazarovi. (*L* 16,19-31) Ježíš však ve svém vyprávění navazuje na dobové představy o posmrtném životě a nejde mu o přesné zachycení reálné skutečnosti.²⁴⁶ V *Dogmatice* v § 153. pojednávajícím o nebi nacházíme zajímavou věc. Autor zde vyjmenovává různé biblické názvy pro nebe, mezi nimi je na prvním místě výraz převzatý z *L* 16,22 „lůno Abrahámovo“.²⁴⁷ Vypadá to, že je zde určitý nesoulad ve výkladu uvedeného verše. Nejprve ho autor chápe doslovně a podruhé jako jiný název pro nebe. Přesto jsou oba výklady legitimní. Hlavní

---

²⁴² Srov. *Kázání* 3, s. 181.

²⁴³ Srov. *Kázání* 3, s. 181.

²⁴⁴ Srov. *Kázání* 3, s. 182.

²⁴⁵ Srov. *Kázání* 3, s. 182.

²⁴⁶ Srov. *Nový zákon, Text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k nové Vulgátě*. Poznámka k v. 23nn, s. 241.

²⁴⁷ Srov. *Dogmatika*, s. 481.

myšlenku, kterou si z tohoto podobenství můžeme vzít, říká Jirsík na jiném místě, a to, že andělé odvedou duši před Boží tvář, aby se s nimi navěky radovala.²⁴⁸ Z toho plyne, že se o nás andělé starají i po smrti, dokud se nedostaneme do nebeského království.

6.4 Shrnutí Jirsíkovy angelologie

Jirsík ve svém výkladu vychází z Písma a logické úvahy. Mluví o andělech jako inteligentních a svobodných duchových bytostech, mnohonásobně převyšujících lidi. Bůh je stvořil, aby mohli zakoušet jeho lásku a sloužili lidem. Jejich služba se projevuje hlavně tím, že nás chrání a pomáhají nám ke spáse. Hierarchii andělů přebírá autor od církevních otců. Vypočítává devět andělských stupňů, ale hierarchicky je neřadí. Pouze archanděly považuje za nejvýše postavené anděly.

---

²⁴⁸ Srov. *Kázání 3*, s. 183.

Závěr

Kázání Jana Valeriána Jirsíka představují v jeho literární činnosti jeden z mnoha počinů, ale po *Populární dogmatice* patří k nejrozšířenějším a nejčtenějším. Nebyla primárně určena pro knižní vydání, ale bylo to hlásané Boží slovo a katolická nauka ve mši svaté. Až jejich oblíbenost mezi velkým počtem věřících přiměla autora ke knižnímu vydání. Sám autor si uvědomoval jejich klady i nedostatky. Kázání nejsou opsaná, ale vytryskla z jeho srdce, aby druhé potěšila a povzbudila.²⁴⁹ Jeho motivem byla láska k věřícím a touha po jejich spáse. Jirsík při psaní uplatnil svoje teologické a biblické vzdělání, ale i přesto jsou kázání srozumitelná každému člověku. Jak jsme už víckrát řekli, stejně jako v *Populární dogmatice* v nich nepoužíval cizí slova. Snažil se totiž vyzdvihnout krásu a bohatost českého jazyka.

Cílem naší práce bylo představit vybraná témata, která se týkají dogmatické teologie, a porovnat je s příslušnými pasážemi *Populární dogmatiky*. Jsou to témata svým způsobem netypická, anebo ta, která považoval Jirsík za důležitá, když o nich mluvil. Cílem nebylo najít senzační myšlenky. Jirsík předkládal svým posluchačům pravověrnou katolickou nauku, ale musíme přiznat, že v ledasčem byl i originální a na svou dobu pokrokový.

Jirsíkova christologie je v kázáních charakterizována třemi hlavními tématy. Prvním z nich je utrpení a smrt Ježíše Krista, druhé je tajemství eucharistie a tyto dvě skutečnosti spojuje Kristova oběť. Ježíšovo utrpení a smrt jsou dobrovolnou obětí přinesenou z lásky Otci za naše vykoupení. A tato vykupitelská oběť se zpřítomňuje na našich oltářích při mši svaté, když kněz pronáší konsekrační slova. Plodem této oběti je Nejsvětější svátost oltářní, jejímž přijímáním se spojujeme s Ježíšem a on s námi, a tím máme účast na milostech získaných Kristem. U Jirsíka je patrné, jak těsně spojuje oběť mše svaté, Nejsvětější svátost oltářní a kněžství, že jedno bez druhého nemůže být. Originální u něho je zařazení pojednání o oběti mše svaté do christologické části jeho *Populární dogmatiky*. Jirsík také klade ve svých kázáních velký důraz na správné pochopení tajemství eucharistie věřícími. Snaží se je povzbuzovat k častému a hodnému přijímání tím, že jim vysvětluje plody častého přijímání

---

²⁴⁹ Srov. KADLEC, J., *Jan Valerián Jirsík biskup českobudějovický*, s. 20.

v duchovním životě člověka. Za vším je cítit Jirsíkova důvěrná láska a velká úcta k eucharistickému Kristu.

Duch svatý je pro Jirsíka pravý Bůh, jedné podstaty s Otce i Synem a je rozdavatelem všech Božích milostí. V kázáních předkládá autor věřícím základní pravdy víry týkající se třetí Božské osoby a vysvětluje jim sedm darů, které křesťané od Ducha svatého dostávají. Z celého souboru osmdesáti devíti kázání věnuje Duchu svatému pouze dvě, což je poměrně málo, a až na drobné zmínky se mu více nevěnuje.

V mariánských kázáních Jirsík viditelně upřednostňuje tajemství Mariina neposkvrněného početí a její mateřskou přímluvu u Boha. Mariinu velikost vidí Jirsík v jejím neposkvrněném početí, že byla uchráněna jakéhokoliv hříchu, a v jejím Božím mateřství. Z toho důvodu se k ní mohou křesťané utíkat o přímluvu a budou vždy vyslyšeni. Stejně jako z promluv o eucharistii můžeme i zde vnímat Jirsíkův osobní vztah k Matce Boží. Jak sám řekl, jeho kázání vytryskla z jeho srdce. Vidíme, jak se v kázáních odráží Jirsíkova láska a úcta k Marii, kterou se snaží předat i svým věřícím.

Jestliže má Jirsík ve svých kázáních na svou dobu originální myšlenky, pak jsou to určitě ty o poslání laiků v církvi. Šíření evangelia není jen povinností biskupů a kněží, ale každého pokřtěného člověka. Kvůli tomu však nemusí cestovat do misijních zemí, ale má příležitost k evangelizaci doma a ve svém okolí. Stejně myšlenky přinesl II. vatikánský koncil ve věroučné konstituci o církvi *Lumen gentium*. Vzdáleně se také v jeho kázáních ozývá sociální nauka církve, kterou poprvé oficiálně definoval až o čtyřicet let později papež Lev XIII. ve své encyklice *Rerum novarum*. V tomto směru byl Jirsík opravdu originální a pokrokový. Projevil se zde jeho určitý smysl pro správné vnímání skutečnosti a předvídání potřeb společnosti a církve.

Svým posluchačům také Jirsík předává tradiční nauku církve o existenci andělů. Podrobně se věnuje všem pohledům na andělský svět. Popisuje jejich stvoření a předkládá nauku o jejich hierarchii, kterou převzal od církevních otců. Největší prostor věnuje seznámení věřících s působením andělů v lidském životě, protože to má vliv na jejich duchovní život. Předpokladem andělské pomoci člověku je jejich znalost každého člověka, láska k Bohu a k nám lidem. Milují Boha a pro Boha milují nás lidi. Kromě dvou již uvedených vztahů andělů k lidem, vypočítává Jirsík celkem čtyři projevy andělského působení v našem životě. Jejich nejdůležitější pomocí je ochrana člověka v životě i při umírání. Bylo Jirsíkovým záměrem, aby lidé anděly strážné uctívali a prosili o pomoc ve

svých těžkostech. Z toho můžeme usoudit, že sám autor anděly strážné ctil a prosil je o přimluvu.

Jirsík vždy vztahoval probíraná témata v kázáních na duchovní život věřících. Ukazoval jim praktický dopad pravd víry a morálních zásad na život každého člověka. Jeho kázání nejsou jen moralizováním, ale povzbuzováním a vedením praktickými radami k ideálu opravdového křesťanského života. Morální témata v autorových homiliích převažovala, proto si myslím, že by to mohlo být dobrým tématem na další diplomovou práci.

Tolik shrnutí hlavních témat, rozdělených do pěti kapitol, kterými jsme se zabývali. Prvním tématem je život a dílo Jana Valeriána Jirsíka. Z jeho životopisu víme o jeho lásce a úctě k eucharistii a Panně Marii. Tato skutečnost se viditelně odráží i v jeho kázáních, která nám také odkrývají autorovo nitro a pohled na jeho duchovní život. Můžeme říci, že to je druhý a neplánovaný výsledek této diplomové práce.

Sám za sebe si dovolím říci, že jsem při psaní této práce objevil dvě perly. První z nich je bohatství myšlenek a slov J. V. Jirsíka o tajemstvích naší víry. Druhou perlou je samotná osobnost biskupa Jirsíka. Celá tato práce mne dále obohatila v několika směrech. Za prvé jsem blíže poznal osobnost vynikajícího křesťana, teologa a biskupa, kterého jsem do té doby znal jen z církevních dějin, ale spíše jen okrajově, jako účastníka I. vatikánského koncilu. Jinak jsem o něm nic bližšího nevěděl. Za druhé jsem se hlouběji seznámil s jeho myšlením, vyjadřováním a promýšlením Božího slova a pravd víry. To mi pomohlo dát si do souvislosti různá témata dogmatické teologie. Třetím užitek z této práce bylo, že jsem mohl čerpat náměty a myšlenky pro svá kázání při jáhenské službě.

Na závěr si dovolím osobní svědectví. Po celou dobu přípravy a psaní této práce jsem se obracel v modlitbě k biskupu Jirsíkovi, aby se za mě přimlouval u našeho Pána. Prosil jsem o dary Ducha svatého, abych správně pochopil, promyslel a zapsal autorovy myšlenky a život. Přál bych si, aby tato diplomová práce přispěla k větší cti a slávě Boží a ke spáse duší. S tímto úmyslem psal svoje kázání i Jan Valerián Jirsík.

Anotace

Příjmení a jméno: CVINGRÁF, Michal

Instituce: Katedra systematické teologie CMTF UP v Olomouci

Název diplomové práce: Christologie, pneumatologie, mariologie, eklesiologie
a angelologie v kázáních Jana Valeriána Jirsíka

Vedoucí: prof. Ctirad Václav Pospíšil, Th.D.

Počet stran: 74

Počet příloh: 1

Počet titulů bibliografie: 12

Počet pramenů: 2

Klíčová slova: Jan Valerián Jirsík

christologie

pneumatologie

mariologie

eklesiologie

angelologie

kázání

Diplomová práce zpřístupňuje vybraná témata z kázání Jana Valeriána Jirsíka, která jsme porovnali s příslušnými kapitolami z jeho *Populární dogmatiky*. Z oblasti christologie představuje autorovo učení o vtělení, utrpení a druhém příchodu Božího Syna a používání christologických titulů. Zabývá se tím, jak autor vnímal tajemství Kristovy vykupitelské oběti a eucharistie. V pneumatologii ukazuje Jirsíkovo učení o Duchu svatém a jeho působení ve svátostech. Z Jirsíkovy mariologie přibližuje Mariino neposkvrněné početí a panenství, její Boží mateřství, bolesti, nanebevzetí a přímluvu u Boha. V eklesiologie se hovoří o poslání laiků v církvi. V angelologii se představuje existence, hierarchie a působení andělů v lidském životě.

Resumé

CVINGRÁF, Michal. *Christologie, pneumatologie, mariologie, eklesiologie a angelologie v kázáních Jana Valeriána Jirsíka*

Diplomová práce

Cílem diplomové práce bylo představit vybraná témata z kázání Jana Valeriána Jirsíka, porovnat je s příslušnými částmi jeho *Populární dogmatiky* a ukázat jejich shodu nebo případnou odlišnost.

Práce je rozčleněna celkem do šesti kapitol. První kapitola nás seznamuje s životem a dílem českobudějovického biskupa Jana Valeriána Jirsíka. Druhá kapitola se věnuje christologii a představuje autorovo učení o vtělení, utrpení a druhém příchodu Božího Syna a používání christologických titulů. Zabývá se tím, jak autor vnímal tajemství Kristovy vykupitelské oběti a eucharistie. Třetí kapitola ukazuje Jirsíkovo učení o Duchu svatém a jeho působení ve svátostech. Čtvrtá kapitola věnující se Jirsíkově mariologii přibližuje především Mariino neposkvrněné početí a panenství, její Boží mateřství, bolesti, nanebevzetí a přímlovu u Boha. Pátá kapitola hovoří z hlediska eklesiologie o poslání laiků v církvi. Šestá, poslední kapitola zabývající se angelologií, představuje existenci, hierarchii a působení andělů v lidském životě.

Diplomová práce ukázala velkou shodu ve výkladu vybraných témat v Jirsíkových kázáních s příslušnými pasážemi z *Populární dogmatiky*. Jde především o shodnou argumentaci a někdy i o doslovné citace částí *Dogmatiky* v kázáních. Je zřejmé, že autor vydatně čerpal ze svého dogmatického spisu.

Summary

CVINGRÁF, Michal. *Christology, Pneumatology, Mariology, Ecclesiology, and Angelology in Homilies of Jan Valerián Jirsík*

Thesis

The aim of our thesis was to describe selected topics of Jan Valeran Jirsík`s homilies, and to compare them with corresponding parts of his *Popular Dogmatics* [*Populární dogmatika*] to demonstrate their potential concordance or divergence.

The thesis is divided into six chapters. The life and works of Jan Valerián Jirsík, Bishop of České Budějovice, are presented in the first chapter. The second chapter is concerned with his Christology – we describe here his teaching about the Incarnation, the Passion, Second Coming of the Son of God, and the use of Christological Titles. We also analyze his perception of the mystery of Christ`s redemptive sacrifice and the Eucharist. In the third chapter, we present Jirsík`s teaching about the Holy Spirit and his sacramental action. In the next chapter, we discuss Jirsík`s Mariology – in the first place the Immaculate Conception of Mary, her virginity, divine motherhood, sufferings, Assumption, and intercession with God for us. The fifth chapter deals with the vocation of the laity from the ecclesiological point of view. And the last (Angelologic) chapter presents the teaching about the existence, hierarchy and actions of Angels in human life.

In our thesis, we demonstrated close correspondence between Jirsík`s homilies and his *Popular Dogmatics* in analyzed topics. This correspondence is obvious in the style of argumentation and is supported by direct quotations of his *Dogmatics* in his homilies. In conclusion, it is evident that Jirsík frequently used his *Dogmatics* as a source for his homilies.

Bibliografie

- Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona [včetně deuterokanonických knih] Český ekumenický překlad.* 13. vydání (4. opravené vydání). Praha: Česká biblická společnost, 2007. ISBN 978–80–85810–56–1.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu.* 2. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 978–80–7192–438–5.
- HAMBERGER, Jan. *Teologické dílo Jana Valeriána Jirsíka.* Praha, 2008. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Katolická teologická fakulta. Katedra fundamentální a dogmatické teologie.
- JIRSÍK, Jan Valerián. *Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči postní.* Druhé opravené vydání. Praha: C. k. dvorní obchod v knihách a uměleckých výrobcích B. A. Crednera, 1856.
- JIRSÍK, Jan Valerián. *Populární dogmatika.* 4. vydání. Praha: Katolické knihkupectví B. Stýbla, 1866.
- KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin 2.* Praha: Zvon, 1991.
- KADLEC, Jaroslav. *Jan Valerián Jirsík. Biskup českobudějovický.* České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1993. ISBN 978–80–901–602–0–4.
- KOŠULIČ, Petr. *Sondy do dějin české mariologie (Jirsík, Hejbal, Špaček, Žák, Dacík, Zvěřina).* Olomouc, 2009. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Cyrilometodějská teologická fakulta. Katedra systematické teologie.
- LEV XIII. *Rerum novarum: Encyklika o dělnické otázce z 15. května 1891.* In: *Sociální encykliky (1891–1991).* Praha: Zvon, 1996. ISBN 978–80–7113–154–7.
- MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně, Památka-Přítomnost-Naděje.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 978–80–7192–762–2.
- Nestle–Aland. *Novum testamentum greace.* 27. revidierte Auflage. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1993. ISBN 3–438–05401–9.
- Nový zákon. Text užívaný v českých liturgických knihách.* 2. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 978–80–7192–873–7.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vydání. Praha: Krystal OP, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7195-394-4.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800–2010*. 1. vydání. Pro CMTF Univerzity Palackého v Olomouci vydalo nakl. L. Marek, 2011. ISBN 978-80-87127-37-7.

Seznam zkratek

Zkratky pramenů

- Kázání 1* Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné, díl první
- Kázání 2* Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné, díl druhý
- Kázání 3* Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči příležitostné, díl třetí
- Dogmatika* Populární dogmatika

Ostatní zkratky

Zkratky biblických knih jsou převzaty z českého ekumenického překladu Písma svatého.

Seznam příloh

Příl. 1: Portrét Jana Valeriána Jirsíka.....	74
--	----

Přílohy

Příl. 1: Portrét Jana Valeriána Jirsíka²⁵⁰

---

²⁵⁰ VILÍMEK, J., *Jan Valerián Jirsík*. Převzato z: cs.wikipedia.org [on-line]. C2013 [cit. 10. 4. 2013]. Dostupný z: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/82/Jan_Valerian_Jirsik_Vilimek.jpg

